

Una consciència catalana i liberal no pot donar el seu vot a anticatalans, monàrquics, aferistes, puntals de dictadura i altres representants de la fauna per a la qual Catalunya només és una terra per a espremer i un poble per a vexar.

NASCUT APADRINAT PER VON PAPEN I HUGENBERG

El Tercer Reich té tres anys

30 de gener de 1936. El Tercer Reich compleix tres anys. A dir veritat, el govern que s'havia format el 30 de gener de 1933, l'endemà de la caiguda del ministeri von Schleicher, no era purament nacional-socialista. El canceller Hitler s'enfilava al poder entre dos padrins: l'ex-canceller von Papen i Hugenberg, representants de la vella Ale-

Estats Units a aquesta categoria especial d'enemics del Tercer Reich. El doctor Goebbels segueix essent l'home de la revolució en marxa...

Entre els seus dos lloctinents i aquestes dues tendències, el canceller Hitler regna i manté la balança igual. Personatge bastant enigmàtic, absolutament després dels béns

La gran parada dels S. A. en el Lustgarten de Berlín (30 de gener)

manya, conservadora i capitalista. Aquests, evidentment, s'afalagaven amb l'esperança de tenir el nacional-socialisme sota llur guiatge. I l'història de curta durada. El règim «totalitari» s'instal·là aviat, liquidant un darrer l'altre partits, associacions, sindicats, i posant tothom «al pas» amb procediments que, el 30 de juny de 1933, pogueren l'aire d'una matança en regla. Malgrat això, la «revolució alemanya» queda difícil de definir. És una barreja de reeixida i de fracàs. El canceller Hitler ha aplicat una gran part del seu programa; ha perseguit els jueus i aquesta persecució continua; ha «estatitzat» i «socialitzat» a ultrança; ha prosseguit l'obra d'unificació del Reich (sense però procedir a un nou repartiment d'Alemanya en províncies); ha combatut l'atur forçós; ha donat un aliment místic a la joventut; per últim—i sobretot—; ha rearmat Alemanya, transformada en un immens camp militar, on s'entrenen milions de gent jove, ha reprès l'aspecte d'un colós. Però: què val aquest colós? no té potser els peus d'argila? Personalment, estic disposat a creure que hi ha una tendència a sobreestimar la puixança real d'Alemanya. Cosa que no vol dir que s'hagin de subestimar les seves capacitats de follia...

La situació interior d'Alemanya és, en efecte, més dolenta cada vegada més. La mateixa propaganda s'encarrega de confirmar-ho. El 17 de gener, el doctor Goebbels pronunciava a Berlín un discurs cert pas-satges del qual—els que es refereixen a l'alimentació del poble—podrien fer pensar que Alemanya es troba ja en estat de guerra, obligada a «estrènyer-se el cinturó» davant un bloqueig general. Calen tots els recursos oratoris del ministre de la Propaganda per camuflar en èxit exultant allò que no és sinó la confessió d'una horribilíssima fallida... Amb tot, aquest camuflatge no enganya ningú. A Alemanya i tot, on la crisi agrícola que persisteix, l'atur forçós que augmenta visiblement, creen un malestar general. La veritat és que la situació financera del Tercer Reich es feia talment crítica que els seus dirigents s'han vist obligats a reduir les grans obres i àdhuc a frenar el rearmament. La tresoreria, el pressupost, se'n troben alleujats. Però la deturada del manà de paper repercuteix tot seguit sobre l'atur forçós. Res no indica millor el descontentament que es manifesta de tots costats, com la multiplicació de les reclamacions adreçades al govern per les associacions econòmiques i artesanes. S'hi comparen amb amargor les realitats a les promeses...

Així i tot, el règim continua evolucionant en zig-zag, estraganyat pels dos corrents que porta en si, representats a la dreta pel general Goering i a l'esquerra pel doctor Goebbels. El general Goering no fa sinó accentuar la seva manera. Posa cada dia més de Guillem II per a temps de crisi. El seu fast—relatiu—, el seu gust pels uniformes llampants i les actituds teatrals, el món que gravita al seu voltant i que pertany sobretot al vell exèrcit i a l'antic règim, tot plegat l'allunya de mica en mica dels orígens del moviment hitlerian i de les capes populars. El doctor Goebbels, al contrari, segueix essent el campió del «proletariat». El seu discurs del 17 de gener conté una allau de diatribes acerbes contra els *heuti possidentes*, els banquers, la gran indústria, el capitalisme, els conservadors i reaccionaris de tot pelatge i de tota mena. Ha assimilat, també, França, Anglaterra

Els Dijous — Blancs

EL PURITÀ

El purità es presentà al col·legi electoral, el cabell enllustrat amb mig flascó de brillantina, la cara rasurada i massatjada, el coll i les punys a toc de nou i el séc de les calses tan recte com un cable de funicular.

—Sembla que surti de la capsula!—digueren, a cor, intervents i adjunts. Però ell no s'immovà, i, aprofitant aquells moments d'admiració, s'asseguà al costat mateix del president.

Dins l'ambient general d'aquella sala d'entresol, on tantes voluntats havien de trobar llur recipient, el nou arribat triomfà de seguida, perquè els que anaven a ésser els seus companys de jornada no podien dissimular llur condició inferior. Si l'un, per primera providència, es posà la ploma a l'orella com qualsevol oficinista amb maneigues, l'altre arronçava l'index en creua i només feia que consultar el vet sobre la manera d'omplir les taselles de cada candida. El purità donà un cop d'ull a la taula en forma de lletra u i veié que molts s'havien portat l'esmorzar, prova evident que l'organització respectiva no granejava gaire; solament un parell rebé, cap allà quarts de deu, una bossa de paper, d'on fou tret un sandvitx i fruita, amb la promesa que a quarts de dues s'enviaria el dinar. Fins el president esguardava el purità amb cert respecte i, al menor conflicte, li demanava el plàcet, considerant-lo el tècnic per excel·lència. Quan, a les estones de calma, algun plomifer gosava parlar de política, el purità es limitava a contestar amb sentències de full de calendari: «Com deia Madame Pompadour, la política no exigeix més que molta rectitud i bon sentit», i si li preguntaven de quin partit era, s'agafava a una altra Madame: «Quan algú us asseguri que no pertany a cap partit, afirmava Madame Sveitchin, tingueu la seguretat que no pertany al vostre. Quan l'espirit de partit, amb les seves exageracions apassionades, s'imposa a una intel·ligència mitjana, acaba per matar-la. No tenia llum i perd la llibertat; per tant, es veu obligada a reconcentrar-se, bo i descrivint cercles cada volta més estrets».

Aquesta erudició feu obrir un pam de boca a tots els circumstantes i sollicitar del purità que el diumenge següent donés una conferència, però els... —crusà amb Guizot: «No hi ha res tan nociu per als pobles com que es conhortin amb paraules i aparenances. Decididament, el purità era un home extraordinari i impropri de compartir aquella tasca monòtona. Per això, tothom trobà molt natural que es fes servir el dinar per un restaurant proper, amb forquilla, ganivet i tovalló i que pagués café, copa i puro a tots els col·legues. La sala de l'entresol esdevenia un paradís. A les quatre de la tarda s'hi arribà amb una exhalació, però als vells de les cines, els controladors de les àncies ciutadanes s'adonaren que eren uns grans víctimes de la diversitat de criteris, puix que la majoria de paperetes duia noms esborrats i d'altres eren refetes de cap a peu, la qual cosa exigia anotacions per unitat de noms, en lloc d'unitat de candidatures. Els que s'havien fet la il·lusió de plegar a les nou, encara s'irgaven a quarts de dues, suant tinta per tots costats. El purità es recordà de Bossuet i l'escarní, altes veus: «l' això que diuen que el veritable fi de la política és fer còmoda l'existència i felicitats als pobles!» I amb lo paternal, insinuà: —El millor seria que comencéssim a signar les actes d'escrutini, que feina feta no té destorb.

Recollides totes les signatures, el purità demanà permís per anar al restaurant a fer un piscolabis i liquidar el compte, i amb ell sortia també, dissimulat sota l'abric, el preciós boti de les actes en blanc, avalades per tots aquells benaventurats mortals. S.

MIRADOR INDISCRET

Per culpa d'En Brunet, el Lerroix demana 100.000 ptes.

Aquell home que es diu Lerroix demana a La Publicitat, com si aquesta fos un Strauss qualsevol, cent mil pessetes de danys i perjudicis, en un procés per injúria contra l'esmentat diari.

Val a dir que de la injúria que tant ha molestat el «bochornoso anciano», com li diu Benavides en un llibre que la policia s'encarregà de recollir, no en té La Publicitat la paternitat ni el monopoli. L'han dita milers de vegades tots els ciutadans honrats, i fins molts dels que estan a punt de deshonrar-se votant-lo perquè va en candidatura amb gent «d'ordre».

Però això, fet i fet, no té res de pintoresc. El que ho resulta, és que el redactor que escriu el sòlt que ha ferit la fina pell moral del Caudillo fou Manuel Brunet, aleshores redactor de La Publicitat i debellador de lerroixistes i carlins, i avui lliurat en cos i ànima a defensar l'ordre que representa la presència d'una candidatura d'aquest Lerroix, d'una actuació política i administrativa de prop de quaranta anys, coronada gloriósament pels alers Straperlo i Taya.

Un vot que es perden les dretes

El general Sanjurjo és a Garmisch-Partenkirchen. Un amic, des d'allà, ens ha tramés un interviu amb el conegut caballero, que ens ha arribat tard. Recollim-ne, de totes maneres, un parell de frases: —Sapigueu que l'Estatut de Catalunya fou una de les causes més importants de la meua actitud.

Naturalment, preguntat sobre les eleccions, el general digué: —No cal dir que votaria les dretes.

Les signatures d'un manifest

Els lectors ja hauran llegit el manifest a favor d'Itàlia que han llançat a casa nostra uns quants senyors que veuen amb simpatia el deliri guerrer de Mussolini.

El manifest és tan pobre de contingut com de signatures. Aquestes eren analitzades, el dia en què es publicà el document, per una penya d'amics. Entre tots es trobava, per a cada signatari, un justificatiu.

L'August Matons i En Ramon d'Alòs, per exemple, resulta que tenen la muller italiana.

L'Elies Juncosa ha estat, durant no sabem quants anys, empleat a una casa de banca italiana.

L'Eduard Sagarra sembla que és advocat d'una empresa italiana, o, potser, del mateix Consulat italià.

L'únic signatari que no té lligams materials, familiars ni de cap mena amb Itàlia —va concloure un dels comentaristes de la penya— és En Manuel Brunet.

—L'únic?—objectà algú—. I el doctor Birba?

—Oh! El doctor Birba és el metge d'En Brunet.

Un home tímida

El nostre col·laborador J. Cabré i Oliva anà a fer un interviu a Maurois—que publicarem la setmana que ve—, i li parlà del frustrat sopar que uns quants admiradors volien dedicar-li i que no es realitzà.

—Potser millor—va dir Maurois—. Jo, sabeu, sóc un home tímida.

Maurois al barri xinès

André Maurois, l'eminent assagista i novel·lista francès que és aquests dies l'hoste de Barcelona, anà dissabte passat amb uns amics a recórrer el barri xinès, com tot bon turista que s'estima.

—I bé—demanà—, on són els xinesos?

Li varen respondre que no hi ha més xinesos, allí, que els turistes. No resten ni aquells, autèntics, que venien collarets de perles a pesseta.

Quan acabava de pendre seient a un establiment típic del barri, penetrà la policia i conferencià amb el propietari.

—Respectable públic—cridà un empleat—: per ordre de l'autoritat, es donen cinc minuts de temps per a desallotjar el local.

Va haver-hi la gran escampada, amb gran perjudici per als cambres.

—Què passa?—preguntà Maurois.

No passava res. No havia passat res. Total, es digué després, una ordre interpretada amb excés de zel.

—Aquests cops—observà un humorista a Maurois—els acostumen a reservar per a quan hi ha hostes de marca com vós!

A la sisena botella...

Acudí també André Maurois a veure ballar flamenc. Contemplar Maurois rodejat de bailloaras, cantaores i guitarristes era, realment, un espectacle.

Entre unes seguidillas i una farruca, les botelles de manzanilla es buidaven de pressa.

—Sin agasolinan, no funciona el motor—digué un dels flamencs a Maurois.

—Oui! Je comprends...

Maurois, però, estava fadigat; es lleva a les set del matí. A la quarta botella, doncs, es va acabar la festa.

—Es llàstima!—féu un dels que acompanyaven Maurois—. Aquesta gent, cap allà la sisena botella, és quan comencen a ballar i cantar de veritat.

—A la sisena botella—replicà, somrient, Maurois—ballaria jo i tot!

Un crític... electoral

Per tal de donar compte als seus lectors de la marxa i incidents de la campanya electoral a Madrid, L'Instant ha enviat un redactor especial a la capital de la República.

El redactor designat ha estat Ignasi Agustí, crític teatral de l'esmentat diari.

Haurà volgut donar a comprendre L'Instant que les eleccions seran a Madrid, fetes pel senyor Portela, una comèdia?

Segons els nostres informes, el redactor que havia d'anar a Madrid era l'amic Carles Sentís, però en pensar que encapçalava amb el títol Tutti de reis una informació sobre l'enterrament del rei Jordi V d'Anglaterra, a L'Instant encara estan amb l'ai! al cor.

La veritat del 6 d'octubre

Era el matí del 7 d'octubre de 1934 quan havia sortit pres de la Casa de la Ciutat l'ajuntament popular. A la Casa, restaven només, ultra la guàrdia, la minoria de Lliga Catalana que l'alcalde havia dit de no detenir i alguns funcionaris.

La minoria i els funcionaris, entre emocionats i desconcertats, estaven en un saló net comentant els fets d'aquella nit històrica. De sobte, el senyor Duran i Ventosa, amb la seva mitja rialleta, va dir sorreguerament:

—Ara, l'alcalde deé ésser jo!

L'estupefacció fou general.

«Mens sana in corpore sano»

En Felipe Bertrán i Güell es fa uns grans tips de visitar, acompanyat d'En Duran, asils, hospitals i hospicis, però no deixa aquella cara demacrada tan similar a la del Pepin.

Quan el gestor de Sanitat es retirava d'un d'aquells redossos, el metge de la casa digué a cau d'orella d'un membre de la junta:

—Aquest noi és necessita ben bé tota la sanitat per ell!

Dissimulava...

Travessant el Passeig de Gràcia, En Coll i Rodés es topà amb En Lluís Massot que estava contemplant l'enquitranyament d'unes quantes clapes:

—Així, home, així: força activitat!—celebrà En Massot.

—Sí; pels volts de Carnaval, sempre s'acostuma a fer alguna francesilla...—contestà l'alcalde-gestor.

Els darrers documents de Rathenau

La senyora Etta Federn-Kohlhaas, la distingida escriptora alemanya que viu a Barcelona, era amiga i biògrafa de Walther Rathenau, el gran estadista alemany, assassinat pels nazis ja l'any 1922. No fa gaire, una amiga seva, alemanya, féu un viatge cap al país de Hitler, i decidí aprofitar l'avinentesa per tal d'obtenir uns documents inèdits i de gran valor que existien sobre Rathenau. Com que és perillós confiar coses així al correu, l'amiga podria portar d'amagat tot el paquet a Barcelona.

La persona encarregada de trametre el paquet a casa de l'amiga, a Alemanya, va fer una badada: els papers varen arribar, embolicats ben acuradament i portant innocentment la declaració: «Present de Nadal», a casa de l'esmentada amiga molt abans de l'arribada d'ella mateixa. La família—ària i nazi—va obrir el paquet, i quina no fou la seva admiració en veure sortir d'un paquet aparentment tan innocent fulls de la Rote Fahne (Bandera Roja) i àdhuc uns documents obertament antihitlerians! L'admiració va cedir el lloc a la por: potser es tractava d'un agent provocador que volia «fer caure» la filla que esperaven de l'estranger? Van tancar, doncs, portes i persianes, i tota la família baixà al soterrani de la casa, on

GIL ROBLES. — Si guanyem, no serà per a March aquest «ablazo». MARCH. — Es clar! Ara jo he d'encaixar!

MIRADOR publicarà immediatament "ELS PEIXOS SOBRE LA SORRA" per EMIL LUDWIG

ALT LLOBREGAT

On la fàbrica, la mina i el camp es barregen

van cremar minuciosament tots els papers tan perillosos, d'un a un... I la senyora Fernàndez espera en va els documents substituïbles. Hom diu que encara no s'ha trobat ningú per a dir-li la trista veritat...

Per això anem tan bé

Assaig general de Barris baixos. L'autor, amunt i avall indignat perquè les coses no rutllen com ell desitja. A la fi, explota: —Això no pot ésser. Aquesta taverna—refirint-se al decorat—no és del carrer del Cid. Sembla de Sant Gervasi. És massa polida, massa neta... Jo vull una taverna pobra, vella, bruta, que faci fàstic...

Psicoanàlisi «salvatge»

El creador de la psicoanàlisi, S. Freud, va crear el terme de «psicoanàlisi salvatge» per a aquella mena de pseudo-anàlisi psicològica dels profans que ho «interpreten» tot, costi el que costi. Fins ara, a casa nostra no n'hi havia d'aquests psicoanalistes «salvatges»; ara, però, comença a sortir-ne un, i precisament en les columnes de la inefable pàgina literària d'El Noticiero. Un redactor que sota els seus pretesos records d'infància neoyorquins i sota un nom anglo-saxó amaga uns autèntics orígens balcànics, hi escriu articles de psicoanàlisi tan salvatges, com ho demostra la prova següent que oferim a l'edificació dels nostres lectors:

«Un joven de unos 10 años consideraba a la mujer como un objeto de placer, al cual mejor es no aficionarse. (On és aleshores el plaer?) Estaba decidido a no casarse nunca. A este estilo de vida correspondía el siguiente recuerdo de su infancia: Veía a su padre en la mesa, con la cabeza sobre los brazos cruzados, llorando (és a dir, el seu cap estava plorant). Había tenido una discusión con su esposa (qui? el pare o el fill?) y ésta se había ido sola a la ópera.»

Això només ho semblen entendre els altres redactors d'El Ciero. Entre els que ens envien les interpretacions més gracioses, sortejarem un exemplar de l'esmentat diari.

Tot el que pot significar el formatge

El mateix redactor explica un record d'un home de trenta anys que era molt gandul, i ho interpreta:

«A la edad de dos años y medio se veía (vol dir que als trenta es recordava quan era petit de dos anys i mig; però, evidentment, tothom que escriu al Ciero no ha de saber escriure) sentado en un escabel, con un pedazo de pan en la mano y un trocito de queso en la otra. Este recuerdo era una imagen perfecta de su vida: se pasaba el día sentado sin hacer absolutamente nada. Su hermano mayor le daba el «pan», esto es, las comidas (voldrà dir: de què viure, puix que és difícil imaginar-se que a un home gran se li donin las comidas com a un nen de dos anys); y su hermano menor el «queso», esto es, el condimento de su vida: el dinero para ir al cine y otras diversiones.»

I pensar que hauria «interpretat» aquest psicoanalista «salvatge» si l'esmentat gandul s'hagués vist en el record tot menjant pa... amb melmelada!

Nota de societat

La Casa del Penedès organitza un ball de disfresses per a la vigília del Dijous Gras. En els programes que ha repartit, hi ha una mena de preàmbul on assegura que per a determinar-se a fer ballaruga no li ha calgut baixar cap graó jeràrquic. —Això és un cant de sirena adreçat a Francesc Pujols!—observà un de la Plana de Vic.

Delimitacions

La Casa del Penedès no coneix assossec en la seva campanya a favor del vi de la comarca. No fa molt, després de la conferència del doctor Jaume Valero i Ribes, hi hagué degustació de most, però mentre tothom en lloava les excel·lències, En Ventosa i Roig advertí, bo i agafant l'ampolla:

—Això és l'ensorrada del Penedès, perquè heu de saber que aquest producte és de Tarragona!

—Deu ésser de la banda ençà de l'Arc de Barà!—interviugué un penedesenc cent per cent.

Hom diu que l'índex cefàlic dels catalans, 78, és mesotípic, d'una manera predominant, amb agrupaments braquicèfals cap al Nord i una mica dolicocefals cap al Sud. La regió de l'Alt Llobregat conté, certament, una població braquicèfala. L'excel·lentíssim senyor Pere Comes, magistrat del Tribunal de Cassació, que ha estat diputat pel Bergadà, distingia amb el nom de pells roges

En un auto de línia, de Sallent a Manresa, viatjava una noia rossa, d'ulls blaus, d'aire desimbolt. A un jove català li semblà que era una anglo-saxona clavada, filla d'algun enginyer de mines, i li parlà en anglès primer, en alemany seguidament, i en francès després. La noia va mirar-se'l tota estranyada i li va dir: «Ai, ai, què s'empatolla vostè... No és català?» És que treba-

Colònia tèxtil de l'Alt Llobregat

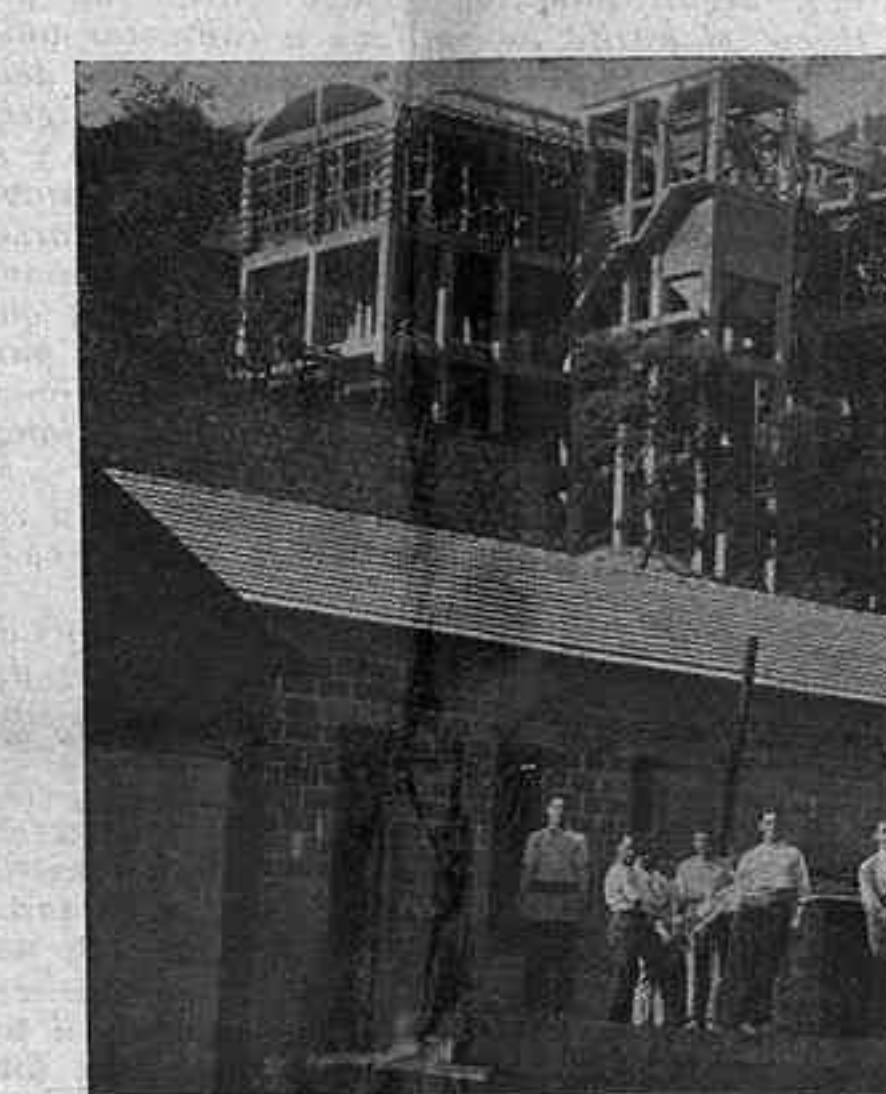
ells habitants d'aquest indret, de Manresa al Clot del Moro. Evidentment, és més fàcil d'entendre'ns amb aquest llenguatge; però és perillós, perquè si associem pells roges amb braquicèfals, quina denominació popular trobarem per als habitants una mica dolicocefals de Tortosa, que no els pugui molestar?

Aquestes petites divagacions, si bé no aïrien malament per caracteritzar ètnicament una comarca, ens podrien menar pel camí perillós d'establir categories, comparacions, i, en últim terme, al tema que no vull tocar —Déu me'n guard— de si els braquicèfals són superiors als dolicocefals. Deixem-ho per als alemanys, aris i dolicocefals. D'altra banda, a l'Alt Llobregat on es barregen la fàbrica, la mina i el camp, es barregen també els grups més o menys diferenciats ètnicament.

A Berga hi ha un negre, cirabotes; a Rasos de Peguera, un professor d'esquí austríac; a la central tèrmica de Figols, pertanyent a Riegos y Fuerzas del Ebro, una dotzena de tècnics anglesos; la direcció de les mines de carbó de Figols correspon a un magnífic braquicèfal basc; les mines de potassa de Balsareny són dirigides per alemanys, definitivament dolicocefals, i les de Sallent i Súrria per francesos i belgues. La companyia dels Ferrocarrils Catalans, de via estreta, que durant tants anys ha servit el tros de Manresa a Berga, trenta quilòmetres en quatre hores i amb delicades capses de llumins, és belga. Sovint actua, en aquesta comarca, una companyia sino-americana, amb èxits extraordinaris de públic —l'espectacle xinès-americà que els barcelonins ja coneixen, del teatre Olympia. Ha estat vist algun agent comercial japonès. I al fons de les mines de Sallent, Balsareny, Súrria i Figols, treballen centenars d'homes de parla castellana.

Davant l'entrada de les mines de potassa de Balsareny hi ha una caseta per l'estil de les construccions del Sarre, amb un rètol provisional —cal esperar que ho serà molts anys— que diu: Splendit Bar. S'han acabat els temps del Galtanegra i de l'Hostal de l'Arençada! L'orquestra La Principal de Sallent avui es diu The Kind Boys. No és difícil de trobar, pels carrers de Balsareny, noies que responen pel nom de Lenti, a Sallent pel de Lilly i a Figols pel d'Urraca. Als naturals els fan molta gràcia aquests noms i no manquen noies forasteres que porten un sobrenom, aplicat per les amigues catalanes, com La Fijate, originat en l'ús repetit d'aquesta paraula per la noia castellana.

llava a la fàbrica de teixits de Cabrianes. El 95 per cent de treballadors de mines són murcians, cartagenesos, alguns alacantins i castellans. Els encarregats diuen que quan els catalans han arribat a extreure una palada de mineral, els altres ja n'han omplert una vagoneta. Sembla que el català,

Secció de les mines de Figols

que pot ésser un bon teixidor, filador o nuador, un excellent contramestre o majordom, no serà mai un bon minaire. Al fons de la mina s'hi mor... No arribarem a dir que, pel contrari, el foraster s'hi trobi com el peix a l'aigua, però sí que s'hi mou molt més a ple que el català. Ha vingut de terres pobríssimes, avesat a jornals miserables, d'un nivell de vida sensiblement inferior al de l'obrer català. Per ell, una hora d'estada al Splendit Bar, després del treball al fons de la mina, és com un tros de cel. Després, quan arriba la setmana de vacances, anirà a la seva terra i es deixarà admirar pels seus vells camarades canviant un bitllet de cent pessetes. Els parlars de la diferència que hi ha entre el comunisme llibertari i l'altre, entre l'anarco-sindicalisme i el socialisme, i tothom acordarà que Catalunya és la terra de promissió.

El pagès d'aquesta comarca és fort, va-

lent, té bona complexió. Si, en general, el pagès de Catalunya treu pa de les roques, el d'aquesta comarca és capaç de fer això i treure, demés, dues fulles a la planta que solament en té una. La comarca és muntanyosa i seca. Pins alts, tortos, de branques petites, alzines i roures, s'aixequen en els vessants del riu. Els marges de fenàs alternen amb els marges fets de pedres per aguantar els bancals, cada dia més reduïts, esglaonats en el vessant. Blat, patates, blat de moro, ceps, cols, bledes, olivers; pocs, molt pocs arbres fruiters. Poc terreny de cultiu per sostenir una població tan densa, creixent. Ací i allà, pels plans, camps de terra bona... Tot això al costat de la fàbrica de tres pisos, bastida vora el riu, entre el camp i el riu. Massa a prop del camp per no absorbir el camperol. Els fusos de les contínues giren, les llançadores brunzen d'un costat a l'altre, els ferros dels telers piquen, les volianes de cotó emborenen finament les grans sales gens ventilades; el vapor, la calor humida, el rellent de la suor... A l'altra banda del riu, la terra dels bancals s'esllavissa perquè els marges de pedra que havien construït els besavis han estat abandonats. La mateixa mà que podava els ceps ara s'aplica a nuar ràpidament el fil trencat, els mateixos llavis que premien el gra de raïm ara xuclen el fil de la llançadora.

El contrast és viu, l'atracció forta. Compareu el treball del camp a la intempèrie, de sol a sol, extenuant i poc remunerador, amb el de la fàbrica, vuit hores, a cobert... i vuit pessetes diàries, tant si plou com si neva... No hi fa res que les galtes de les noies perdin el color; hi ha cremes que el substituïxen amb vermells més vius. La fàbrica de teixits de cotó ha arribat fins al cor de la muntanya, ha envaït els indrets on el paisatge era més suau, tou d'herba, ratllat pels àbers altíssims que estiren les branques cap al cel en un moviment decidit a la recerca de la carícia del sol —com el

L'APERITIU

Bainville. —Acaba de morir, relativament jove, l'escriptor Jacques Bainville, i la desaparició d'aquest home en el camp de les lletres de França i d'Europa representa una pèrdua considerable en el jardí, avui dia cada vegada més reduït, on es cultiven, a desgrat dels gasos de tots els suburbis, les flors del gran estil i de la gran tradició.

Per molts motius, confesso que no em podia emocionar la posició política de Bainville, però l'elegància i el to amb els quals l'escriptor, sense recular una ratlla, mantenia la seva posició moral i política són de les coses que fatalment tenien de produir més efecte a un curios del fenomen literari.

Bainville, com tothom sap, era un servidors de la idea monàrquica i de les ambicions més profundes de la reacció, en un país de burocràcia radical-socialista sòlidament alimentada i amablement conservadora. Bainville, amb Maurras i amb Daudet, era un dels puntals de l'Acció Francesca, i com Daudet era un personatge singularment humà i comprensiu de tots els colors i tots els somnis. Però així com Daudet ha dut al seu comentari i a la seva polèmica un gust d'all, de remolotxa i de vi vermell, i una grassa i alegre despreocupació meridional, Bainville en el seu estil ha jugat amb preferència els verds tendres i els grisos nacarrats i l'occe i la pissarra de l'Illa de França. Bainville, clar, contingut i precís amb una música interior inapreciable, semblava que retallés la seva prosa amb aquell punt de gloriosa modestia dels grans escriptors del XVII i del XVIII francesos.

Com Bossuet i com Voltaire, Bainville es dedica a bolcar el seu apassionat pensament dins del carro feixuc i responsable de la història. Les grans obres que ha deixat Bainville, ultra la labor periodística del comentari moral o polític del moment, són els seus llibres d'història. Aquests llibres, per tot desapaixonat gustador de la lletra impresa, per tota persona que li interessi l'home projectat en el temps; venen a ésser uns monuments perfectes, unes de les poques coses que es salven íntegrament en la mancada i confusió d'una erupció de la literatura actual.

No fa pas gaire que Bainville havia ingressat a l'Acadèmia Francesca; aquest màxim trofeu de les lletres consagrant el periodista-historiador, fou celebrat sota la gloriòs cúpula d'aquella manera rànica i pomposa al mateix temps, que agafen aquestes tradicionals manifestacions, en una ciutat com París, en la qual malgrat el gangsterisme del progrés material, encara avui dia és possible una sensació de l'alt de Richelieu i dels grans homes del segle XVII, sense que resulti anacrònica, mantenint-se en la gràcia agraça que separa el pla del sublim i el pla del grotesc.

Diffícilment es podia trobar un home amb un bagatge literari tan adequat com Bainville, que pogués fer el seu discurs de nou acadèmic, amb l'espasa cenyida a la casaca, i amb una veu sense cap estridència que reproduís l'accent just de la gran època. Recordo que vaig llegir el discurs de Bainville, el qual versà sobre la figura de Raymond Poincaré, amb una franca emoció. L'emoció que produïa l'elogi que feia Bainville del gran patriota difunt, era causada no precisament pels conceptes, gairebé de ritual, ni perquè descobrís un Poincaré nou, ric d'elements patètics; l'emoció venia del procediment literari, de la ciència de l'escriptor que sap reservar-se, que maneja l'instrument de l'idioma amb una malícia econòmica, que administra el sentiment cenyint-lo d'una elegància tèbia, i afirma el seu patriotisme amb una sobria i justa concisió de lapida romana.

Aquest discurs de Bainville tenia el regust de les oracions fúnebres de Bossuet, i tenia sobretot aquell cop de ploma densa de resonàncies humanistes, però austera de color, que es descobreix en els elogis de D'Almeida. En una paraula, Bainville exhumava el gest més selecte de la bona tradició francesa.

Aquesta bona tradició francesa és allò que sempre és present en la paraula i en l'ètica literària de Bainville. I és precisament perquè França encara pot produir escriptors com Bainville, que París és també encara la capital espiritual d'Europa. I el secret d'aquests escriptors, tant si són monàrquics i reaccionaris com Bainville, tant si es passen al comunisme com André Gide, no és altre que una ferria disciplina literària, o si voleu una sòlida educació humanista. França és encara avui dia el país més conservador del món, i conservador, naturalment, en el millor sentit de la paraula. Conservador d'allò que un cop s'ha conquistat és una follia oblidar-ho i perdre-ho. A Europa hi ha països de perifèria, Anglaterra, Espanya i Itàlia, que han produït literàriament figures de més forta transcendència que les més notables figures franceses. Però sia per circumstàncies geogràfiques, o per circumstàncies polítiques, o per una sort o per un atzar, França donà en els segles XVI i XVII una pauta d'elegància, de claredat, de mesura, comparable a la que donaren els romans del segle d'August. França establí en el segle de Lluís XIV una manera de dir especial que encara manté un perfum insuperat, i aquest perfum és el que es preocupen de conservar els escriptors de gran categoria per damunt de les modes i de les idees.

Ara bé, per conservar aquest perfum, no es pot improvisar; són necessàries aquella disciplina i aquella possessió profunda de tots els ressorts idiomàtics, i aquell tot invisible, però latent, de cultura grega i de cultura llatina. Gràcies a això, França pot produir homes com Bainville, que naturalment no és un escriptor per a esnobes, sinó que només pot ésser apreciat i estimat en un ambient de silenci, sense color ni artificis confusionaris, en un temps de meditació i de modestia, i dins aquell clima temperat que fa madurar els ametllers i fa pensar serenament en les llums extingides.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

EL DOLOR ENVELLEIX

Quan sofrim un dolor qualsevol, de cap, de queixal, neuràlgies, etc., tot el nostre organisme es ressent de les conseqüències. Disminueix l'energia, desapareix l'optimisme i la nostra cara adquireix una expressió de fatiga i decaïment que ens fa semblar més vells. I és tan fàcil alliberar-se d'aquests turments existint la CAFIASPIRINA! No hi ha dolor que la resisteixi. Una o dues tauletes el treuen infal·liblement i gairebé a l'acte.

Cafiaspirina

RAMON PEI

ESpanya DES DE LONDRES

Una estona amb Don Sturzo

Un dia d'aquests varem tenir ocasió de fer una visita a Don Luigi Sturzo, l'illustre sacerdot i home polític italià que fou el creador en el seu país d'aquell partit democràtic catòlic que després, i no sempre bé, fou imitat una mica pertot.

Don Luigi Sturzo, que ha estat més d'una vegada àrbitre de la situació política italiana—però sense abusar-ne mai—, viu des de fa alguns anys a Londres, on el relega l'actual pontífex, com a recompensa a qui havia reeixit a endegar gran part de les masses italianes en un gran partit que sabia reconciliar la religió amb la democràcia, fent prevaler els drets dels humils sobre les exigències del capitalisme, afavorint les justes reivindicacions dels treballadors, ajudant els esforços per l'abolició de les grans propietats agrícoles amb una divisió més equitativa.

Benet XV, intèrpret fidel de la *Rerum novarum* de Lleó XIII, esperit modern i d' ampla visió, sostingué, mentre visqué, el coratjós sacerdot sicilià. Afegirem que, per un moment, fins el cardenal Gasparri sabé comprendre aquella gran obra que hauria reforçat l'Església.

Però amb Pius XI les coses van canviar, el Partit Popular de Don Sturzo fou dissolt i el seu cap exiliat a Londres.

El creador de la democràcia catòlica viu quasi retirat—publicant llibres, l'alta vàlua dels quals és de tothom apreciada, sobre problemes socials—en un barri llunyà d'aquesta immensa ciutat, al Notting All Gate, en una graciosa vil·la habitada per una família anglesa que té per al seu hoste tots els miraments.

Don Sturzo ens ha parlat, entre altres coses, del seu recent viatge a Espanya, del magnífic desenvolupament de Barcelona i de les bel·leses naturals de Catalunya, on sap que té amics i admiradors.

Enraonant de la situació d'Espanya en aquests moments, no podia deixar-se de banda el tema de les properes eleccions, que els diaris londinencs segueixen amb algun interès, però no excessiu, ja que no consideren justament l'Espanya republicana com el que és, tancats en un monarquisme exagerat que contrasta amb els principis liberals i democràtics d'Anglaterra.

Don Sturzo no ha vacil·lat a deplorar el fet que s'hagi volgut abusar del seu exemple italià per crear un partit popular catòlic, o sedient popular, que dissimula molt malament objectius precisament contraris als que induïren Don Sturzo a donar vida al partit que amb tanta poca traça es vol imitar. No ha demostrat pas gaire simpatia pel cap del partit, Gil Robles, al qual imputa una actitud equívoca. No pot comprendre com un polític catòlic pugui justificar i àdhuc defensar les atrocitats d'Astúries.

Tots els governs tenen el deure de tutelar l'ordre, però no poden arribar a l'ex-

cedir d'autoritzar o defensar, assumint-ne la responsabilitat, atrocitats com les comeses a Astúries, i que tot veritable catòlic no pot sinó deplorar amb horror.

Així s'ha expressat Don Luigi Sturzo.

Una persona que es trobava present en el saló on, a vora el foc, es descabellava la conversació, volgué traduir algunes frases d'un recent discurs pronunciat pel cap de la Ceda. Una d'aquestes: «les idees no compten, és el fi el que compta», pro-

Don Luigi Sturzo

vocà una interrupció. Don Sturzo, sorprès i indignat, movent tristament el cap, no es pogué estar de repetir dues vegades:

—Quina frase desgraciada! Oh, quina frase desgraciada!

Aquesta indignació de l'illustre sacerdot es comprèn encara més bé quan es pensa que el partit catòlic democràtic primogenit —i potser unígenit— que constituí Don Sturzo, tingué sempre el culte de les idees, a les quals ho sacrificà tot. I les idees no moren, mentre que els homes, petits o grans, desapareixen, sovint sense deixar rastres de llur obra.

Don Luigi Sturzo no ho ha dit clarament, però raons fàcils de comprendre, però ha deixat entendre clarament que els seus desigs no es decanten pas pel triomf de les dretes espanyoles...

***

Es sempre agradable de parlar amb aquest home d'intel·ligència superior, cultivada amb forts estudis, que l'han orientat cap a una concepció democràtica, de llibertat i de justícia.

En algun moment es pot experimentar una sensació de sorpresa sentint-lo parlar com parla, donada la seva qualitat de sacerdot (encara que a Londres els capellans catòlics van vestits com tots els ciutadans, però de negre). Aquesta sorpresa, però, només pot tenir-la qui consideri superficialment les seves idees socials, no qui el coneixi des de fa anys.

Don Sturzo és sacerdot per vocació, i la seva ànima ha romàs igual que quan, jove encara, decidia emprendre la carrera eclesiàstica: plena de fe religiosa. Precisament per això ha mirat sempre les coses humanes amb un sentit de justícia política i econòmica a reconèixer el qual són els darrers aquells que precisament sota pretext de cristianisme defensen la reacció. Conciliar els supremes sentiments de la fe espiritual amb les necessitats materials: heus ací la idea directriu de Don Sturzo en constituir, en 1919, aquell Partit Popolare que havia d'èsser liquidat definitivament en 1926, arran de la conclusió del Concordat vaticano-feixista.

TIGGIS

Londres, diumenge.

Mirant a fora

Causa i efecte

En poc temps, l'Acadèmia Francesa ha perdut dos dels seus, Pierre de Nolhac i Jacques Bainville.

Nolhac, que era un gran erudit, afectuosa particularment la seva obra de poeta. Portava el cèlebre uniforme verd sense cap preocupació d'elegància, l'espasa sovint se li ficava entre cames i el bicorni no sempre estava ben dret sobre el seu cap. Com al seu col·lega, l'historiador Camille Jullian, els pantalons els feien tot d'arrugues. Això no privà que Nolhac insistís prop de Jullian perquè publicàs el resultat de les seves recerques arqueològiques: Per què portem espasa.

Abel Hermant, que és un acadèmic elegant, remarcà: —Saben per què portem espasa, però no saben com portar-la.

La llei dels «gigolos»

Davant la Comissió d'Immigració de la Cambra de Representants, de Washington, la setmana passada es discutí un projecte de llei dita dels gigolos, la finalitat de la qual és restringir l'entrada als Estats Units de gigolos, actors i artistes estrangers que fan la competència als americans. S'hi discutiren els casos de George Arliss, Greta Garbo, diverses troupes de girls angleses i d'Arlette Stavisky, que ha estat contractada per a figurar en una revista de gran espectacle, en la qual de primer se li havia designat un paper de «dona com cal» en un número que presentava els diversos tipus de dona.

S'ha d'advertir que als Estats Units gigolo significa simplement «ballari professional».

Hom diu...

Hom diu que l'exèrcit italià no ha vist mai amb gust un Balbo, tinent d'infanteria de reserva, convertit en mariscal de l'aire; un Terruzzi, viatjant de despertadors, comandant d'una divisió a Eritrea; un de Bono, retirat forçós abans de l'acabament de la guerra, comandant suprem de les forces de l'Àfrica Oriental i elevat al mariscalat.

Hom diu que el mariscal Badoglio, que en 1922, quan la Marxa sobre Roma, s'ofereix a jugar el feixisme; del qual es parlava en 1924, després de lafer Matteotti, com membre d'un triumvirat que assumiria el poder; que ha desaconsellat l'avençura d'Àfrica, però que serveix perquè un soldat serveixi allà on l'hi manen, podria ésser el successor de Mussolini.

Hom diu —és a dir: la premsa estrangera i, a mitja veu, per Roma— que Badoglio té ganes de tornar a Itàlia. S'afegeix que la presència del mariscal a Roma pot ésser perillosa en cas de crisi política, i per això el Duce el vol a l'Àfrica; però per això mateix els consellers del rei el voldrien a prop.

En definitiva: el dia en que Badoglio deixi el seu lloc a algú altre, el feixisme haurà arribat al tombant més perillós de la seva existència.

La candidesa de G. B. Shaw

En ocasió de la mort de Kipling explicàvem una anècdota sobre els seus autògrafs. Els de Shaw també són apreciats en el mercat, i això que abunda més, perquè G. B. S., tal com escriu llargs prefacs, escriu llargues cartes, i moltes.

No fa molt, un hàbil falsificador posà en circulació un bon nombre d'imitacions de cartes de Shaw. Fins reeixí a vendre'n una a un llibreter de Londres, William Foyle, el qual la revengué a un col·leccionista per quinze lliures esterlines.

Passat algun temps, el col·leccionista s'adonà de la falsificació i, havent reclamat, el llibreter li tornà els diners.

Però aquest últim no badava. Trameté la imitació a Shaw perquè ell mateix digués si era autèntica.

Shaw respongué amb una llarga carta, guairebé un article, sobre falsificacions. William Foyle es trobà així en possessió d'un manuscrit shawian legítim, i pogué vendre'l per vint-i-cinc lliures, realitzant així un bonic benefici a costelles del còndid escriptor.

Els vuit cognoms (un d'ells doble) de

Miss Amèrica 1927

Miss Amèrica 1927 només té vint-i-set anys i ja s'ha casat vuit vegades. El seu matrimoni que ha durat més fou el primer, un any i dotze dies; el més curt durà només tres setmanes. El seu actual marit —qui sap si ja s'han divorciat!— és el jove actor anglès Gould-Porter. La capritxosa miss ha firmat l'acta nupcial amb tots els cognoms dels precedents marits: Virginia Overshiner Patterson Stark Seeger Gilbert Kahn Cogswell, als quals podrà afegir el doble cognom del seu actual marit. I així successivament, perquè és de pensar que la sèrie no s'ha acabat encara.

NUVOLADA A L'ORIENT

La invasió de Mongòlia pels japonesos

Les preocupacions de la política europea ens fan oblidar massa als occidentals els núvols de tempesta que cada dia més amenaçadors s'amunteguen a l'Extrem Orient. Des de la guerra els blancs han vist decaure progressivament llur posició, fins aleshores preponderant, a les terres de l'Orient Asiàtic. El Japó s'aprofita de la llibertat que li deixen les baralles dels europeus per es-

mentar. En canvi, paral·lelament, disminueixen les que són útils i reproductives. Un exemple: els crèdits destinats al ministeri d'Agricultura han baixat de 132 milions de yens en el pressupost de 1934-35 a 93 en el passat i a 90 en l'actual! Hom ha notat que sempre que augmenta l'un baixa l'altre... El benefici, naturalment—observa amb raó *The Economist*—és per als

El cadàver d'un bandit xinès

tablir-li la seva supremacia en substitució de l'occidental.

Ara, un cop ocupada la Manxúria, inicia el moviment envoltant destinat a voltar la Xina del Nord i a aïllar-la de Mongòlia. No és altra la significació de l'avenç de l'exèrcit nipó a la regió de Xahar. Aquesta és una zona semidesèrtica, antecala de la Mongòlia, i està constituïda per un altiplanell ondulat d'una alçada de 1.000 a 1.500 metres. Els japonesos han pres ja possessió de part del Xahar, ocupant la ciutat de Dolon-Nor, capital de la zona septentrional de la contrada que es troba situada a la vorera d'un petit afluent del Xang-Tu-Gol, a 1.320 metres d'alçada. I com que l'avenç no dona mostres de voler-se aturar, ans molt al contrari, aviat sens dubte quedarà tallada la gran via de caravanes que del Nord de la Xina es dirigeix a Mongòlia. Aquesta via, partint de Pekín, travessa la Gran Muralla a Kalgan per endinsar-se després en les inacabables estepes del desert de Gobi.

***

Així avui, pràcticament, els nipons dominen el Xahar i es disposen, continuant inmutables llur penetració, a envair la immediata regió de Sui-Yuan que s'estén al Nord del Xan-Si (província el nom de la qual significa en xinès Muntanyes de l'Oest), entre el Xahar i les voreres de Hoang-Ho, el Riu Groc, el gran curs d'aigua del Nord de la Xina. Aquesta província de Sui-Yuan té una importància estratègica excepcional: és com una mena de corredor que dona pas cap a la Xina Occidental i la Mongòlia Meridional. Ja avui agents i espies japonesos l'han envaïda. L'acció d'aquests tendeix a crear una mena d'extens protectorat entre les nombroses tribus mongoliques del Xahar i de Sui-Yuan amb el fi de formar un estat mongòlic dependent de la Manxúria que estengui la influència japonesa vers l'interior de l'Àsia.

Paral·lelament a aquesta acció al Nord es porten a cap els plans d'extensió del predomini nipó damunt la resta de Xina mitjançant l'atracció del govern xinès dintre l'esfera nipona. En aquesta gran obra de captació de la Xina, el millor aliat dels japonesos, cal repetir-ho, és la situació caòtica d'Europa, que li deixa les mans lliures. I potser no està gaire lluny el dia en que gràcies a la incapacitat política dels europeus els japonesos assoliran llur gran projecte imperialista: trobar en l'enorme massa humana dels 450 milions de xinesos un mercat incomparable per a les indústries nipones, en ràpida progressió—tan ràpida que des de l'any 1933, i per primera vegada en la història, el Japó és el més gran productor de teixits de cotó del globus, cosa que Anglaterra encara no ha pogut engolir...—, disposant al mateix temps de la més abundant matèria primera del món per a servir de carn de canó...

***

Tot l'esforç nacional del Japó tendeix avui vers la realització d'aquest gran pla imperialista. Així, per exemple, veiem que del pressupost que la Cambra ha votat per a l'exercici 1936-37 el 46'6 per 100 de les despeses està destinat a les de guerra i marina, que assoleixen la xifra colossal de 1.059 milions de yens—2.300 milions de pessetes al canvi actual! El sacrifici que aquestes despeses representen esclafa la nació, és veritat. Però no per això deixen d'aug-

grans metallúrgics que viuen de la fabricació desenfadada dels armaments!

D'aquest imperialisme no s'aprofiten, naturalment, les classes populars. Són els grans capitalistes els que surten guanyant. I així s'han pogut crear-se fortunes com la dels Mitsui, que és potser avui en dia la més gran del món—superior a la dels Rockefeller o dels Ford. Hom calcula la fortuna nacional del Japó actualment en uns 300.000 milions de pessetes. Doncs bé: un economista japonès calculava que aproximadament una quadragesima part d'ella es trobava exclusivament en mans de la família Mitsui, o sigui uns 75.000 milions de pessetes. Al costat d'això els pobres Rothschild europeus són uns desgraciats morts de fam...

Hi ha un aspecte transcendental del problema nipó que cal examinar. La situació demogràfica del Japó és tràgica. Els japonesos no caben en llurs illes. Llur situació s'agreuja constantment, posat que llur multiplicació és una mena d'allau incoercible. I cada any novament es planteja l'angoixós problema: què fer dels 900.000 japonesos que vénen a afegir-se a la població anterior si ja aquesta població no cabia en una casa massa estreta?... Cada tres anys un nombre d'habitants equivalent als de tot Catalunya ve a afegir-se als que anteriorment existien!

Però aquest problema demogràfic del Japó, tan angoixós i que tantes repercussions dramàtiques està cridat a tenir damunt la política internacional dels anys a venir, és massa extens per a ésser estudiat aquí. Deixem-lo per a un altre dia.

GONÇAL DE REPARAZ (fill)

EL SEU PUNT DE VISTA

—Mira, mira quin barretet més bonic!
(Everybody's)

Canòdrom Guinardó

CURSES DE LLEBRERS

tots els dissabtes a la tarda
diumenges i festius matí i tarda
Grans curses de llebrers

—Delegació de Policia? Encara no hi han dut el meu marit, el senyor Tippeton? Déu meu, què li deu haver passat?

(London Opinion)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correus: Apartat 190
Telèg.: "Carburas"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 78013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya); OXIGEN 99 % DE PURESA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova; ACETILEN DISSOLT. Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova; FERRO MANGANES i FERRO SILICI; SOGARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits; CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica; GENERADORS, BUIRADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

FITO CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 14
Telèfon 11655

Molt de compte amb la salut dels seus fills

Tot esforç intel·lectual requereix una sobrealimentació per a compensar la pèrdua d'energies.

Recordi sempre aquest consell i, durant l'època d'estudis, donqui als seus fills dues cullerades diàries de

CARNE LIQUIDA
del Dr. Valdés García de Montevideo

LLORENS
RAMBLA DE LES FLORS - 30

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Tres pel·lícules

Alguns lectors—no ens atrevirem a dir tots—de Dostoievski—agraïran segurament a Pierre Chenel l'esperit de fidelitat amb què ha procedit en traslladar al cinema la novel·la *Crim i càstig*. Efectivament, aquesta fidelitat és a estones tan extrema, que no sembla sinó que el cineasta no ha tingut per *scenario* altre text que el propi text de Dostoievski.

sinó rarament—aquella perfecció tan visible en el bon cinema americà.

Consideracions semblants ens ha de merèixer el simpàtic film que Julien Duvivier ha fet a base de la novel·la de Louis Hémon *Maria Chapdelaine*.

Dir que aquest film és del tot satisfac-

Ruby Keeler i el seu marit Al Jolson en «Casino de París».

plet. Sortosament! Precisament la minuciositat amb què han estat treballats els episodis que han entrat en el film, l'hauria obligat a esmerçar molts quilòmetres de celuloide en cas de fer-hi passar tot el text del llibre, considerat ell mateix com el propi *scenario* del film.

Obligat doncs a seleccionar, Pierre Chenel, addicte sempre a les suggerències visuals *més immediates* del llibre, ha confeccionat un film llarg, potser un xic massa i tot, en el qual hi ha sens dubte els punts més essencials de l'acció dramàtica del llibre, que després de tot no és pas una acció tan rectilínia com podria semblar, sinó que tolera mantes escapades marginals que Pierre Chenel s'ha donat molt de treball a fer passar, també, en el seu film.

Sigui el que sigui el judici que us pugui merèixer l'obra de Pierre Chenel, creiem que tots estarem d'acord a considerar-la com un dels esforços més considerables i més ben intencionats del cinema francès. I el que és més remarcable, un esforç inspirat molt més en movils d'honestat artística que en mires comercials. Raó de més per recomanar-lo a la simpatia dels nostres lectors.

Es molt difícil eludir ací un paralelisme que sembla tanmateix fer-se inevitable. Tot-hom pel seu compte l'hauria fet. El paralelisme entre el film de Sternberg i el de Chenel. Nosaltres, que hem dit ja des d'ací tot el bé que pensàvem de l'obra americana (?), no hem ara de retractar-nos en res del que hem escrit. El cinema queda molt millor en el film de Sternberg. Després de tot, Sternberg és un mestre! Però en el film de Chenel hi ha una comprensió de l'assumpte i sobretot una sinceritat que mereixen la més viva aprovació. I hem d'esser sensibles a aquests valors que s'hi afirmen a través i a desgrat d'unes imperfeccions formals que són aquella tara que no permet a la producció europea aconseguir—

tori seria certament fer una afirmació ben gratuïta i que per altra banda ningú no es creuria. Però, en canvi, qui negarà que tot i les *gaucheries* de tècnica i dels intèrprets, aquest és un film amb molta més emoció autèntica que un grapat de film tipus *standard*, en tot impecable, però en canvi mort i a tota vibració espiritual de bona llei? I això és el que hi ha en el film de Duvivier. Hom hi sent en tot moment el fervor d'un artista que treballa amb amor un assumpte que l'enamora.

Hi ha una part excel·lent en aquest film. Tot el que fa referència a l'ambient. El paisatge, el ritme de les estacions, els treballs del camp, el medi dins el qual es desplega la vida d'aquesta raça obstinada i patriòtica que Hémon ha evocat en el seu llibre famós, tot això ha estat tractat per Duvivier amb mà de mestre. Planeyem-nos solament que el drama humà, per culpa d'una pila d'imponderables que van des dels intèrprets fins als refinats secrets del muntatge, no acabí de fer-se del tot persuasiu damunt la pantalla. És millor el Duvivier de *Poil de Carotte*, ara com ara el seu film mestre.

En el camí de la fastuositat en la posta en escena, s'arriba a un màxim. Si solament hi ha això, si el gust i el bon sentit artístic brillen per la seva absència en aquestes màgiques composicions dels films musicals, l'avoriment és a la porta. Insistir més i més, sense tractar de renovar el gènere, i heus ací un tipus de film que no ens temprarà pas gaire. Si hi ha un bon número musical, el disc ja ens el portarà a casa. No cal molestar-se!

Parlem naturalment pel nostre compte. No dubtem que hi hagi molta gent que els satisfarà un film com *Casino de París*. Molt sentimental i amb números musicals que signifiquen i signifiquen per aquest públic fidel l'exponent màxim de llur vida emotiva, números recolzats damunt una fastuositat que ha de costar molts diners i no pas poc enginy. Tanmateix, després de les realitzacions anteriors del mateix tipus, tant de la Warner com de la Radio, aquest és un film d'un interès ben escàs. Contra ell, ens podem compensar aplaudint el film de Walt Disney que donen ara al Publi-Cinema on hi ha—al costat d'altres coses—una sàtira ben mordaç i penetrant d'aquesta fastuositat sense ànima que massa vegades informa la coreografia americana.

JOSEP PALAU

PANORAMA Films estrenats

Films de virtuosos

Serà una nova fórmula cinematogràfica? El gran violista Jacques Thibaut ha constituït una societat amb el fi de difondre mitjançant el film sonor l'execució dels millors intèrprets d'avui dia. El principi és el següent: ràpida presentació de l'executant, i després d'això, una mena d'aplicació visual del tros executat. Alguna cosa d'això ja s'havia fet; recordem, per exemple, la *Romança* d'Eisenstein, que relligava una melodia popular a una sèrie d'imatges hivernals. Thibaut ha agafat, com a primers temes, *Els Bressols* de Fauré i *La Font d'Aretusa* de Szimanowsky.

Respecte a aquestes realitzacions, un crític diu:

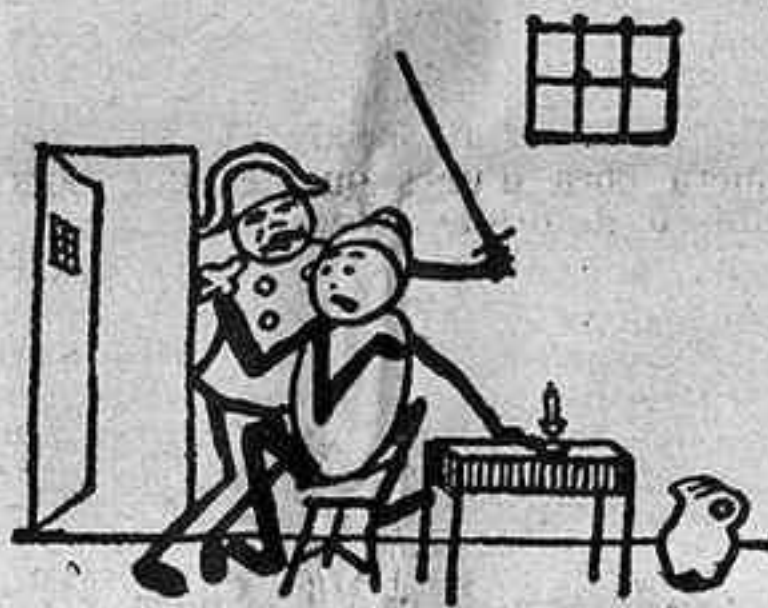
«El tema d'Aretusa és figurat per la visió natural de la nimfa. L'ornamentació i les digressions del tema són traduïdes per cerques de reflexos del cos en la font. Desgraciadament, s'ha recorregut a certs artistes com Clotilde Sakharoff, d'un amarenament que es contradiu amb l'estil tan espontani i tan saborós de *Noies al jardí*, del compositor català Mompou.»

Thibaut prepara també una sèrie de documents tècnics, films de grans executants sotmesos a l'anàlisi detallada de la *camera*. Per exemple, Brailowsky, amb les seves llargues mans nervioses i la seva cara aturmentada. Les diferències entre els plans són enginyosament calculades segons la importància de les dificultats pianístiques vengudes. Així, el film subratlla amb enginy, amb un gros pla oportú, el mecanisme del gran pianista en el moment més vertiginós d'un vals de Chopin.

El públic reservarà una bona acollida a aquest enregistrament? Sigui com sigui, l'observació tan precisa de les diferències de mecanisme i d'estil, la fixació de matisos que no pot copsar l'espectador normal, donen a aquests films un gran valor pedagògic.

El primer film de dibuixos

En el seu recent viatge a Europa, Walt Disney fou condecorat amb la Legió d'Honor. Amb aquest motiu, els periodistes francesos s'han adonat d'un predecessor francès dels films de dibuixos animats. Es tracta d'Emile Cohl, un vell *montmartróis*—té vuitanta anys—, deixeble del caricaturista André Gill, col·laborador de *La Nouvelle Lune*, del *Charivari*, de totes aquelles revistes sa-

«Un drama entre fantòxes», film de Cohl realitzat en 1908

tíriques de darreries del segle passat i començaments d'aquest, amic i company de cafè de Verlaine.

Un dia, en 1908, passant pel carrer, Cohl s'adona d'un cartell. L'hi havien plagiat! Corre a la casa anunciadora, que resultà ésser la Gaumont. El director s'ho pren bé i proposa a l'artista, a tall d'indemnització, un contracte, un contracte per fer films. Cohl veu amb gust la idea, aprèn la tècnica cinematogràfica i fa un film de dibuixos, de trenta-sis metres, l'execució del qual tan sols costà cinc o sis-cents francs. Cohl arribà a fer unes dues-centes bandes de dibuixos. «Es el meu benedictí!», deia Gaumont, admirat de la paciència del dibuixant. Després, en 1912, Cohl anà a Amèrica, després vingué la guerra, i ara es troba que allò que ell havia après per una facècia, ha donat naixença al que el cinema té de més noble i de millor.

El nom d'Emile Cohl s'ha de posar, doncs, abans dels de Max Fleischer, Pat Sullivan i Walt Disney en la història dels dibuixos cinematogràfics animats.

Hauptmann al cinema

El raptador del fill de Lindbergh serà tema de cinema, però no pas de cinema d'argument, sinó de documental. És clar que el film que es vol impressionar—visualment i sonorament—no està destinat al públic. Serà la primera vegada que s'intentarà una experiència així.

FEMINA. — *Prou dones* conté tots els trets típics de la producció corrent de la Metro: història d'amor convencional, superficial i sense gota d'imprevist: veiem venir el desenllaç d'una hora lluny; reparatament compost d'estrelles famosíssimes, la brillantor de les quals enlluerna les ànimes senzilles; i diàleg abundant i atabalador. (Són segurament els parlaments excessius de la majoria dels seus films que han empès la Metro a muntar uns estudis de doblatge a Barcelona per tal de donar satisfacció a

togràfic, però, cal donar a aquesta pel·lícula un suspens com una casa.

FANTASIO. — En una opereta, el llibre no té importància. El seu èxit depèn únicament de la interpretació, del vestuari, dels decorats i, sobretot, de la música. *El bayó gitano* és tret d'una opereta de Johann Strauss en la qual la música deu jugar un rol capital. L'autor del film, però, ha negligit aquesta música. N'ha fet tan poc cas que ha encarregat el paper de protagonista

Joan Crawford

la gent que no sap llegir o que no té ganes de fer-ho.) *Prou dones* queda molt antiquat. I és que els ingredients que han entrat en la seva composició han caigut temps ha en desuetud. Eren moda a l'època de John Gilbert. Però John Gilbert, pobret, ja no existeix. Completament oblidat, es va donar a la beguda i es va morir de sentiment.

Prou dones és un film copiosament alcoholtitzat i—ja ho hem dit—parlat. Així que dos personatges es troben, es posen a beure whisky i a xerrar pels descosits. En conseqüència, l'obra és monòtona i té moments d'un ensopiment mortal de necessitat. D'altres, s'anima degut al diàleg i a la interpretació—Joan Crawford, Montgomery, Franchot Tone—, rics en enginy, intenció i fantasia. Des del punt de vista cinema-

a un actor—Adolf Wohlbruck, l'heroi de *Mascarada*—que no sap cantar, i ha calgut doblar les seves cançons. En canvi, ha donat una gran importància a l'element més feble de l'opereta: el llibre—una història d'amor i d'honor pueril i antiquada—. L'ha posat en escena amb sumptuositat grandiosa i l'ha explicat amb un gran luxe de detalls. La situació més insignificant ha estat llargament desenvolupada amb la insistència i la feixuguesa dels alemanys, que en lloc d'abreujar enfarfeguen, i en lloc de suggerir detallen amb una meticulositat de miniaturista. El més satisfactori d'aquest film és el començament, ple de vida, de moviment, de llum i de color, i unes czares explosives. I la interpretació.

S. GASCH

NOTÍCIES CURTES

Katharine Hepburn està a punt de començar *Mary of Scotland*, sota la direcció de John Ford. El film és tret d'una obra teatral de Maxwell Anderson.

—La Ufa prepara un *Boccaci*, amb Willy Fritsch.

—La cineasta oficial del Tercer Reich, Leni Riefenstahl, filmarà les Olimpíades, tant les d'hivern a Garmisch Partenkirchen com les d'estiu a Berlín.

—Durant l'any passat, les cases americanes han adquirit 614 manuscrits per una suma total de 3.070.000 dòllars, que fa uns 5.000 dòllars per manuscrit.

—Shirley Temple, en un film dirigit per Irving Cummings—*Poor little rich girl*—serà *vedette* de music-hall amb quaranta *girls* de la seva mateixa edat.

—Korda es dedica decididament als films històrics; vegeu la llista dels que està preparant: *Cyrano de Bergerac*, *Lord Nelson*, *Lawrence of Arabia*, *Giuseppe Verdi*.

—Marcel Pagnol realitza una altra versió del seu *Topaze*. Als Estats Units se n'havia fet una versió amb Myrna Loy i els Barrymore.

—Wallace Beery i Barbara Stanwyck són els protagonistes d'*El missatge a Garcia*. Però què dimoni hi deu fer una dona en aquesta història?

—S'anuncia que la Warner prepara un film sobre la vida de Mme. Curie.

—Spinnelly se'n va a Hollywood, però sembla que només hi va de turista.

—El film més llarg és, naturalment, americà. Té 110 bobines, o sigui 30 quilòmetres. Versa sobre la vida dels pells roges i serà projectat el mes que ve a Washington, en ocasió d'un Congrés científic.

PUBLIC-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. - Telèfon 79681

Sessió continua de 3 tardes a 1 matinalada

SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. exclusiu

LA FAUNA DEL MAR
Documental de Ufilms

LA CARIOCA segons Walt Disney

EL GALLITO DEL LUGAR (segona setmana)

L'OLIMPIADA BLANCA
Documental de Ufilms

GARMISCH PARTENKIRSCHEN
Servici especial de U. F. A.

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL segons visió PARAMOUNT

ECLAIR JOURNAL exclusiu.

VERTIGINE
Un documental de l'aviació italiana

FITO

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA

JAUME I, 11
Telèfon 14655

CAPITOL

2.ª setmana d'èxit

COLUMBIA FILMS presenta

PETER LORBE EDWARD ARNOLD
MARIAN MARSH

CRIMEN Y CASTIGO

Cuando un hombre de extraordinario talento se refugia mentalidad, empuja el arma homicida.

REPARTITORS: FEDOR DOSTOIEVSKI - JOSEF VON STERNBERG
Un film Columbia

Sessió continua de 4 a 12'30

Hores de projecció de
"Crim i Càstig"
a les 6'15 - 7'45 i 11 nif

FEMINA

DEMA ESTRENA

STAN LAUREL
OLIVER HARDY

FUSILEROS SIN BALA

SAVOY

LES ULTIMES NOTICIES DEL MÓN

PASSEIG DE GRACIA, 86. - Telèfon 76988

Sessió continua des de les tres de la tarda a la una de la nit

BUTACA, UNA PESSETA

Tarda, a les 3'30, infantil:
Dibuixos, La Pandilla, Charlot vagabundo

A les 6 (especial), Elisa Landi en
La mujer de mi marido

Nit, continua:
Fox, France Actualité
Reportatge incendi estudis Orphea
Dibuix en color
Maravillas del fondo del mar

Dilluns
estrena

Una comèdia deliciosa com un somni agrados

L'única creació de la meravellosa Sylvia Sidney en l'actual temporada

Es un film Paramount

PRINCESA POR UN MES

LUNES	MARTE	MIERCOLES	VIERNES	SABADO	DOMINGO
			2	3	
4					10
11					17
18					24
25	20	21	22	23	30

con **Sylvia y Cary SIDNEY y GRANT**

EL TEATRE

TEATRE AMATEUR AL STUDIUM

Martí de Riquer, "Spinoza i els gentils" Ignasi Agustí, "La Coronela"

El nostre col·laborador Martí de Riquer, al qual coneixen prou bé els lectors de MIRADOR pels treballs d'erudició medievalista que ha publicat en les nostres pàgines per excusar-nos de presentar-lo sota aquest aspecte, se'ns donà a conèixer, no fa gaires mesos i amb gran sorpresa per part de molta gent, com a autor teatral. I no pas com a resurrector d'ambients preterits, carregat de pols d'arxiu i emocioant-se en reconstruccions històriques dramàtiques i transcendents, sinó amb una comèdia lleugera, divertida, enginyosa i àgil. Riquer guanyava amb el seu *Spinoza i els gentils* el concurs que havia obert, per a premiar la millor obra teatral editada per ella, la benemèrita publicació *El Nostre Teatre*, la tasca de la qual amb aquestes edicions que porta a terme és digna de tots els encoratjaments.

Però no debades Riquer és un home de cultura; aquesta cultura ja treu el nas en el títol de la seva primera obra teatral i es delata tot al llarg de l'acció, no tant, però, per cites i al·lusions com per una mena d'atmosfera de correcció i de civilització que l'envolta tota. Al·lusions i referències de caràcter culte prou n'hi ha, però són prou lluny d'ésser allò que en diríem sublims o elevades, són tractades amb prou frescor i esbandiment i es presenten col·locades en una mida tan justa dins el diàleg, prou ben collades, prou gracioses i oportunes, prou exemptes de pedanteria perquè hi escaiguin perfectament bé.

Quant a la intriga i al seu descabdellament, no són pas cosa d'un gruix excessiu, ni en l'obra són respectats pas massa els costums i les habituds escèniques. La més gran part de les incidències hi són purament en esquema, com si l'autor mateix considerant que, per anar a parar a la mateixa fi, era cosa totalment negligible, hagués menyspreat de guarnir-les amb un fariment o altre que les fes més explícitament teatrals; aquesta despreocupació envers les convencions dona a la comèdia de Riquer una acidesa que gosaríem dir que és la condició que ens la fa més simpàtica. L'argument s'acosta molt a ésser allò que se'n diu agafat pels cabells i l'acabament és gairebé catastròfic, de simplicitat i rapidesa, com si tot plegat no tingués altre objecte que el de servir de suport a una sèrie de situacions, converses, expressions, rèpliques i contra-rèpliques. És ací on Riquer ha obtingut efectes d'una gran agudesia i d'una comicitat de primera qualitat.

Per altra banda, si tenim present que Riquer, amb *Spinoza i els gentils*, no s'ha proposat res més que fer una mena de cabriola optimista amb la qual distreure'ns una bona estona, haurem de confessar que ho ha aconseguit del tot. I quan ho ha aconseguit respectant les prerrogatives de la intel·ligència, del bon gust i del bell parlar, sense reliscar gens ni mica cap al xarisme ni l'atzagaiada, com sembla que creu que és necessari per a l'optimisme mant autor assedegat de popularitat, l'hem de felicitar de tot cor.

I és amb aquest *Spinoza i els gentils* que se'ns han donat a conèixer com a actors uns quants estudiants d'arquitectura, amb ajuda d'altres aficionats i de dues actrius que podríem qualificar de professionals dins el nostre amateurisme si no fos que, ara per ara, no tenen res de professionals, car

aquest professionalisme que volem dir no més és la seva bona disposició per a posar-se a treballar amb tot delit i entusiasme sempre que se les demana per col·laborar en alguna obra que s'ho valgui. Són Marcella Auber de Pons i Gertrudis Millàs.

Martí de Riquer (1916)

Era, doncs, amb un elenc format per diversos elements de l'Associació d'Estudiants d'Arquitectura, amics seus, i aquestes dues actrius que hem anomenat, que la nit del divendres de la passada setmana era estrenat, a la Sala Studium, *Spinoza i els gentils*.

Si hem d'ésser francs, quant a la presentació, ens semblà que podia ésser molt millorada, més quant a detalls, però, que en el seu conjunt. Pel que fa a la interpretació, es ressentí moltíssim de manca d'assaigs i d'una direcció atenta. Entre els intèrprets, deixant de banda les actrius esmentades, que donaren proves d'haver estudiat bé llurs papers, hem d'assenyalar el crític, i també autor, Ignasi Agustí, al qual ja havíem vist actuar alguna altra vegada abans i ens corroborà que posseïx unes formidables dots d'actor, en el paper de Dalmau, i Josep L. Sagarra i Francesc Detrell, que s'encarregaren dels de Xaumar i Despuig.

Després de *Spinoza i els gentils*, ens fou presentada *La Coronela*, una gatada sense conseqüències, amb acudits i situacions ben còmiques, de l'esmentat Ignasi Agustí, que féu, també, d'actor personalitzant el General, que és el principal de la facècia. Ací veírem, igualment, les actrius Auber i Millàs, com d'actor al seu torn, i per primera vegada, Martí de Riquer. Aquests tres, Agustí i Detrell, novament foren els que anaren més segurs en llur comesa. Quant a la presentació i la direcció, hem de fer les mateixes reserves que sobre *Spinoza*.

JOAN CORTES

A L'APOLO

"Tot per un poble" de Ramon Pons i Tomàs Isanda

Tenim notícia que, ja fa un quant temps, quan el panorama polític català fruí d'un ambient més optimista, aquesta producció dels senyors Pons i Isanda fou estrenada en un casino rural per una colla d'entusiastes aficionats del poble. No dubtem que, entre els devots assistents, *Tot per un poble* devia assolir un gran èxit; però tampoc dubtem gens ni mica que no s'hauria perdut absolutament res (i els seus autors hi haurien guanyat molt, car haurien continuat completament desconeguts com tants d'altres digníssims ciutadans, estalviant-se de rebre els qualificatius, no gens mancats de raó, que els han d'ésser dirigits per haver-se atrevit a aquella re-estrena) que la seva representació hagués quedat circumscribida a les entitats rurals i suburbanes, polítiques o recreatives, d'on en mala hora ha volgut sortir.

Es tan migrada, tan esquifida, tan poca cosa, en tots els sentits, aquesta pobre producció que divendres a la nit va estrenar al teatre Apolo una companyia dirigida per l'actor Torrents i en la qual veírem tot de cares que feia temps que no veíem en la nostra escena, que ni val la pena de parlar-ne seriosament.

Val a dir, però, que a la mateixa alçada de l'obra es van mostrar les autoritats que vetllen per nosaltres. Deixant de banda l'exercici de la censura—trist i humiliant—, aquella llotja plena d'inspectors amb el llibre a la mà per si s'escapava alguna cosa d'allò que havia estat taxat i el luxe de forces a fora i a dintre de la sala, feien vergonya de debò. Si per un costat això ens exhibia sense cap pudor el seu estat d'espirit envers el país, per l'altre ens donava la mida de la seva capacitat en triar-se uns enemics tan infeliços com aquesta escarransida criatura que és *Tot per un poble*.

J. C. I. V.

L'ESPECTADOR A MADRID

Crisi o agonía?

El primer amb què topa un crític imparcial que pretengui desentranar les principals obres teatrals de la temporada, és amb la manca de tals obres, d'obres dignes d'ésser anomenades obres, de veritables obres. De què en direm després? A les peces, que no arriben ni a mediocres, amb què la turbamulta de *currinches* es disputen les li-

vantes i altres grans autors no són teatrals per a l'empresari o director de companyia corrents i que s'acostumen. És de justícia consignar que no és rar el cas del director artístic que diu això amb prou dolor, perquè en el seu fur intern ret culte al teatre d'art, i no al truc matusser; però això és poc freqüent. Abundà el qui té un concepte baix de sostre del teatre, una idea comercial de l'escena, per al qui és teatral tot el que omple la sala, sia afalagant l'instint plebeu, sia per mitjà de llums, escenografia, atrezzo i cames ben tornejades; o allò altre que comença en el fullotó que fa plorar i acaba en l'equivoc groller que aspira a fer riure. És clar que per celebrar el gènere, en les seves facetes diverses, cal que el públic es trobi en un pla de sensibilitat primitiva, o d'insensibilitat millor dit, que l'impeidi d'elevar-se a les sublims regions de l'art pur. És just de consignar que hem avançat molt en alguns aspectes, col·lectivament, però, que en altres hem retrocedit de manera indiscutible.

|| Azorin llegint «La Guerrilla» a Milagros Leal, Soler Mari i l'empresari Fernando Comas

Es recent el cas de *Guerrilla*, d'Azorin. L'autor d'*Old Spain*, *Brandy, mucho brandy*, *Doctor Death*, de 3 a 5, *La araña en el espejo* i *Angelita* volgué lluitar una batalla, com ha dit Antonio de Obregón, en el teatre. Fou obstinadament rebutjat. Doncs bé: Azorin acaba d'estrenar una obra teatral, a gust del que és consuetudinari, establert i admès. Aquesta obra és *Guerrilla*. Fou un èxit de públic. *Guerrilla* satisféu a la mateixa crítica que altres vegades l'havia rebutjat. I *Guerrilla*, al cap de dos dies, ha estat retirada del cartell. Però no hi anava públic? Això ja és una altra història. I si és així, per què no hi va el públic?

Hi ha molt a parlar sobre això, i ho farem en un altre moment. L'ofensiva dretista s'exercita també en el teatre. Els representants de l'esperit feudal i levític s'han proposat de moralitzar i edificar la gent des de l'escena i posen a l'índex l'autor que no figura en llur confraria, o l'autor que, a l'inrevés del *currinche* corrent, deixa d'ésser inofensiu perquè fa sentir i pensar. D'altra banda, tenim, com causes determinants de la crisi, el cinema i, sobretot, l'allunyament del teatre dels escriptors de primer ordre. Quan no se'ls tanca el pas en la mateixa duana de la censura comercial de l'empresari, i triomfen com Azorin en *Guerrilla*, l'obra és retirada dels cartells, cas que resulta desconcertant.

Queda el cinema, com causa de la crisi teatral i rival abassegador del teatre. Però, és que mereix triomfar del cinema un teatre que li és inferior en inventiva, fantasia creadora, ambició artística i dinamisme? Quan es vulgui oposar teatre a cinema, que allò que s'oposi sigui veritable teatre. I queda, a més a més, la perversió escènica de què és responsable l'astracianisme engunya d'enginy, corruptor del gust del públic i atent a la taquilla, com si es tractés d'un negoci qualsevol i que no té res a veure amb l'art.

D'aquests i d'altres punts serà avinent de parlar a mesura que l'actualitat teatral ho requereixi. De l'actualitat d'un gènere que uns diuen que està en crisi i que hi ha moments que, si no s'hi posa remei, sembla esgotar-se i agonitzar.

JOAN GUIXE

Madrid, febrer.

Karen Bramson

Com James Joyce, Gertrud Stein, Louis Bromfield i d'altres escriptors no francesos, la senyora Karen Bramson, danesa, vivia a París, on s'havia instal·lat vint anys enrera i on ha mort recentment.

Abans de fixar-hi la seva residència, el públic parisenc ja coneixia *Puixança de rei*, primera obra d'unes quantes que podríem qualificar de drames dinàstics.

Però la seva obra de teatre més coneguda és *El Professor Klenow*, creada a l'Odéon per l'actor danès Paul Reumert. Actualment,

Karen Bramson

aquesta obra està incorporada al repertori de la Comédie Française.

Louis Barthou, que apreciava molt l'obra de l'escriptora danesa, li aconsellava que es naturalitzés francesa.

—Així—deia, per a justificar el seu consell—tindrem per fi un candidat que valgui la pena al Premi Brieux.

Es que el nom de Karen Bramson pot afegir-se a la llista d'autors que han canviat la llengua materna per una d'estrangera, com Jean Moréas i Joseph Conrad, per exemple.

Altres obres teatrals de Karen Bramson són *Parmi les Hommes*, *Une Amoureuse*, i les novel·les *Nous les barbares*, *Un révolté*, *Une nuit d'amour*, etc.

«En totes les seves obres — s'ha escrit de Karen Bramson — s'afermava una gran generositat, al mateix temps que el desenrotllament de tesis filosòfiques per a una més gran llibertat i independència de la persona humana.»

BROMES PESADES

—Qui és que ha fet això? (1,000 New Jokes)

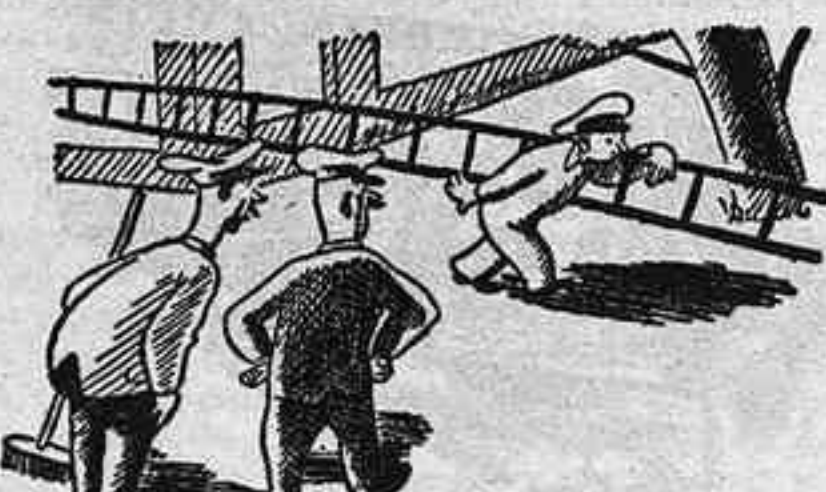

RESTAURANT DE LUXE

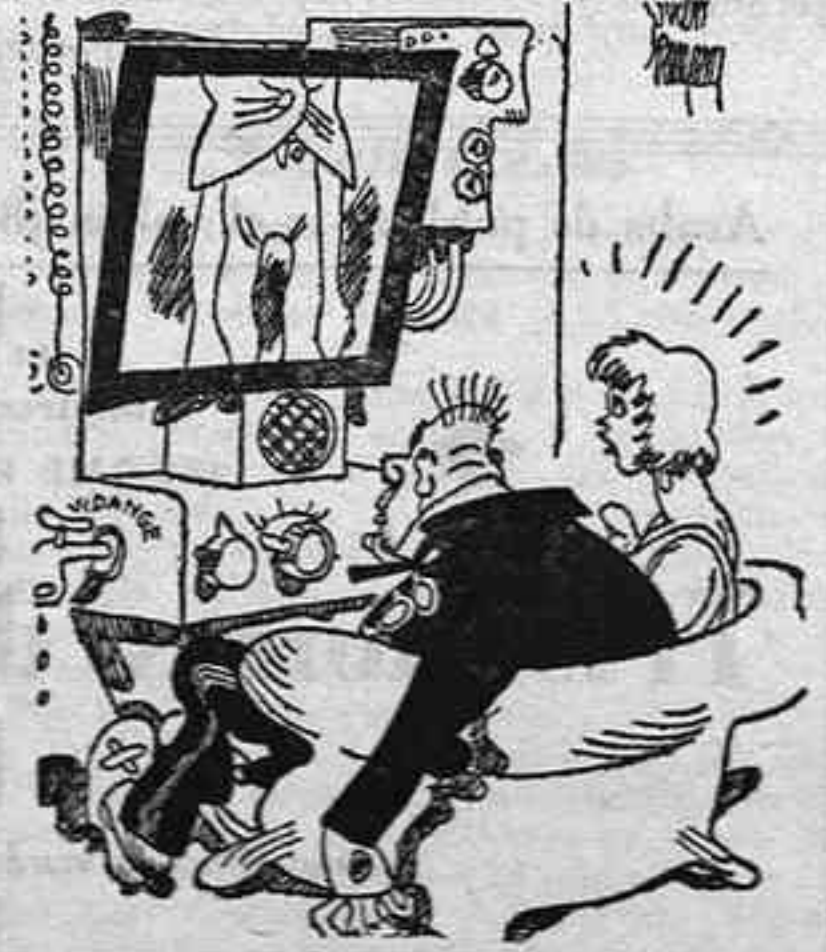
—Se'ns ha cuit massa. Quin nom li posarem a la carta? (New York American)

—Es una comarca molt tranquil·la, i això que només està a catorze rals de la ciutat... (Ric et Rac, París)

—Té, la girafa deu tornar a tenir angines. (Der Koralle, Berlin)

RADIOTELEVISIO

—Aquí, Ràdio ***... Ara sentireu un discurs del ministre d'Afers estrangers, mon-sieur Flandin... (Ric et Rac, París)

El rebensét de Rockefeller juga en un parc de Nova York. (Nebelspatter, Rorschach)

—Vols ballar aquesta rumba amb mi, Maria? (The New Yorker)

PRIORITAT

—Sí, però la meua senyora està embarrassada... (Marianne, París)

—El seu vestit, em penso, senyora... (Ballyhoo, Nova York)

LES LLETRES

AVUI COMPLEIX 75 ANYS

Lou Andreas-Salomé

Els agrats lectors i els amics de tots els països civilitzats tributen merescut homenatge a Lou Andreas-Salomé que avui fa setanta-cinc anys. Aquesta dona és la representant d'una època que avui — dissortadament — comença ja a pertànyer al passat, puix que una crisi econòmica mai vista ens ofega, canviant la faç de la terra. Lou Andreas-Salomé és abans que res una dona ben europea, en el sentit més ample d'aquesta paraula. La seva família descendeix d'uns hugonots francesos i d'avantpassats alemanys. Va néixer ella a Sant Petersburg, essent filla d'un general rus. Els seus interessos intel·lectuals molt aviat despertats la portaven cap a l'estudi; cal no oblidar que, en aquell temps, aquest desig era una cosa inaudita per a una noia de «bona família burgesa». Va anar, doncs, a Suïssa, on estudiava — a Zurich —, filosofia de la religió. Es posà en contacte ben aviat amb l'idealista més gran que ha viscut sobre la terra: Malvida de Meysenburg, les *Memòries* de la qual van influir tant sobre el jove Nietzsche i que va tenir aquella famosa amistat amb Romain Rolland, estudiant, a Roma. Fou Malvida qui la presentà a Nietzsche, amb la qual s'amistaren aviat; amistat molt significativa per a ambdós i per la qual Nietzsche — almenys durant els primers mesos — es mostrà agraïdíssim (1). Després de pocs mesos, els dos amics arribaren a una separació definitiva, de la qual almenys Nietzsche va sofrir extraordinàriament.

Elisabeth Förster-Nietzsche, la germana del filòsof la qual va morir fa poc, a l'edat de gairebé noranta anys, s'ha cregut en l'obligació de xerrar molt sobre les causes d'aquesta separació; en canvi, Lou Andreas-Salomé ha observat sempre un elegant silenci enmig de tan violentes potèmiques dirigides contra ella. Així, potser no trobarem mai un aclariment d'aquell conflicte; podem afirmar, però, que ensam amb la baralla amb Wagner i la pèrdua de l'amic d'infància Erwin Rhode, era la separació d'aquesta gran dona dels majors sofriments de la vida de Nietzsche. Es commoveu de la lectura d'aquella tràgica carta en la qual el gran filòsof reprotaxa a la seva germana, anys després de la separació amb Lou, d'haver-lo obligat a barallar-se amb aquella amiga i amb Paul Rée; i tots dos foren persones amb les quals ell podia enraonar de gust sobre tot el que l'interessava en el més profund de la seva ànima. Encara que no pugem conèixer les causes del conflicte entre aquesta dona excelsa i el filòsof, podem dir que Elisabeth Förster-Nietzsche va fer un mal servei al seu germà, quan no va establir cap mitjà per tal de produir la separació.

II

La seva amistat amb Nietzsche permeté a Lou Andreas-Salomé de publicar ja en 1894 un llibre, *Fr. Nietzsche i les seves obres* (Viena, ed. Konegen), que per primera vegada distingia fases ben marcades en el pensament de l'autor del *Zarathustra*. Aquell llibre col·locà d'un cop Lou Andreas-Salomé enmig de la violenta potèmica que s'havia declarat entorn de la filosofia nietzscheana.

Quan Lou Salomé coneixia Nietzsche, només tenia vint-i-un anys. Uns cinc anys més tard, es casà amb el professor Andreas, orientalista berlès amb el qual vivia en el Grunewald; vaig tenir ocasió de visitar-l'hi, en la seva torre *Waldfrieden* («Pa de la Selva»), fins que va seguir el seu marit a Göttingen, on aquell obtingué una càtedra de llengües orientals que ocupà fins a la seva mort, ocorreguda en 1930.

La vida de Lou Andreas-Salomé fou, sens dubte, una vida molt rica; rica en viatges a través de tots els centres culturals d'Europa: París, Viena, Berlín, Rússia, etc.; rica en productivitat literària i rica sobretot en el contacte i en el comerç amb els grans esperits de la nostra època. De les seves obres, hem de mencionar aquelles que va escriure a fi de segle i els anys que precediren la Guerra Gran. El seu llibre *Les figures femenines d'Enric Ibsen* (1892) va mereixer sobretot l'agraïment de les dones que començaven tot just de comprendre que volia dir per una dona actuar amb llibertat i responsabilitat. La seva narració *Ruth* (1895) va fer gran impressió i descrivia el desenvolupament d'una orfe per a la qual l'ideal del pare estimat està personificat per un professor i educador seu. Ruth posseïx aquella mena tan perillosa de l'amor que parla així a l'estimat: «Tal com jo et vaig imaginar, així has d'ésser i no d'altra manera. El mesuro amb el meu ideal més alt, i llàstima de tu si no li pots correspondre!» La prescripció d'un Schleiermacher: «no t'has de formar cap ideal, sinó estimar l'home (o la

dona) tal com és», és el pol oposat d'aquesta mena d'amor idealitzat que la poetessa va posar a la base de tota una sèrie de narracions: *Fenitka*, *Un excés de sentiments*, *D'una ànima estranya*, etc. En els volums de contes *Im Zwischenland* (més o menys: *En el país fronterer*) i *Fills de l'home*, l'autora intentà penetrar en la vida tan plena de pressentiments dels darrers anys de la vida d'infant, sobre la qual la maduresa començant de la vida de dona treu ja alguns

Lou Andreas-Salomé

raigs de llum. En els seus poemes *Rodinka* i *Volga*, Lou Salomé es mostra agraïda envers la seva pàtria russa, per la qual els seus múltiples viatges li van despertar noves nostàlgies. Els russos li semblen ésser un poble més natural, més profund i més humà que tots els altres. Va visitar també Tolstoi, el qual ella volia retenir d'anar a festejar la «supersticiosa» festa russa de les Pasques («sota el poder de les campanades de Moscú»), amb el seu marit i amb el gran poeta Rainer Maria Rilke. En el magnífic llibre en el qual Lou Andreas-Salomé dedica un record a aquest poeta, mort tan prematurament, publica una sèrie de cartes de Rilke; en una de les seves lletres, el poeta li declara que només una sola vegada va «viure» de debò la màgia de la festa de Pasques: al seu costat, a Moscú.

III

Si el gran psicòleg Nietzsche marca el començament de la vida intel·lectual de l'escriptora, el final de la seva activitat està completament sota el signe d'un altre gran psicòleg: Freud, el creador de la psicoanàlisi. En el seu llibre tan bonic *Dank an Freud* (*Gràcies a Freud*) li va reure un homenatge quan aquell complí setanta anys. Des de la declaració de la Guerra Mundial, Lou Salomé es dedica únicament i exclusivament a la psicoanàlisi, encara que no sigui debible «ortodoxa» del mestre vienès. Fa cinc anys, em va escriure ja: «He deixat ja completament d'ésser escriptora; ara, ja només sóc psicoanalista.»

Si volguéssim caracteritzar en una sola frase tota la personalitat de Lou Salomé, podríem dir que la seva creació artística i filosòfica no poden ésser separades de la seva personalitat, tan marcada. Amb això, hem assenyalat també els seus límits, si hom vol; hem caracteritzat també, però, tot l'encant del seu art i del seu esperit. Ella va saber representar el tipus intel·lectual de la dona en una època en què altres dones, més dures i més unilaterals a conseqüència de la lluita que havien de sostenir, més aviat varen perjudicar involuntàriament el concepte de la dona que treballa intel·lectualment.

Lou Andreas-Salomé avui ja només tindria un desig: veure divulgats els nous ensenyaments psicològics no tan sols entre alguns individus privilegiats, sinó arribats a formar part del patrimoni comú de les masses i de les nacions, que avui dia necessitarien encara més la psicoanàlisi que els individus. Per a tothom, Lou Salomé podria ésser no sols una escriptora i pensadora de mèrit, sinó que podria encarnar el model de l'«artista de la vida»: la persona que sap transformar àdhuc la seva vida en una obra d'art.

DOCTORA HELENA STOECKER

(1) Alguns han acusat Lou Andreas-Salomé d'haver causat la malaltia de Nietzsche, acusació absurda. —Nota de la Redacció.

UNA COL·LECCIÓ MALLORQUINA

“Les Illes d'Or”

L'il·lustre filòleg mallorquí Francesc de B. Moll que, continuant la immensa tasca de mossèn Alcover amb un coratge i una autoritat admirables, ve publicant tota mena de treballs erudits sobre la nostra llengua, emprangué, fa dos anys, la tasca de dirigir una col·lecció literària, de caràcter popular, on incloure obres mallorquines contemporànies. Ultra l'innegable bon gust de la presentació dels volums, la personalitat d'aquesta biblioteca *Les Illes d'Or* ens assegura un criteri de selecció rigidi i rigorós i una depurada revisió lingüística, que realment no s'han vist decaure en cap dels deu volums publicats fins a la data.

Pels deu volums publicats i pels que s'annuncien podem deduir que la biblioteca *Les Illes d'Or* comprèn tres gèneres d'obres. El primer consisteix en l'edició d'escriptors mallorquins vivents, i el tercer en assaigs històrics o erudits sobre temes que el que obrí la biblioteca amb la publicació de tres comèdies d'En Pere d'A. Penya (1823-1906). Aquestes comèdies: *El cordó de la vila* (1865), *Un criat nou* (1892) i *La peste groga; peça burlesca composta d'afegiments bosquetjats del natural, com a memòria de la febre amarilla de l'any 1870*. Són unes gracioses comèdies de costums, de gran valor pel llenguatge popular depurat en què estan escrites. Pere d'A. Penya apareix com un satirista molt de l'època, sempre de bon gust i sense complicacions. Observem que la darrera de les comèdies publicada en aquest volum té el mateix to i fins i tot s'hi esdevenen escenes semblants a la que narra el periodista contemporani Robert Robert sobre el pànic que s'emparà dels barcelonins quan la mateixa pesta i les ridiculeses que feren.

Un altre encert de la biblioteca *Les Illes d'Or* ha estat el de publicar les poesies d'En Pere Orlandis (1864-1897), difícilíssimes de trobar en llur edició primera, limitada i totalment exhaurida. D'una antiga i rica família mallorquina. En Pere Orlandis escriví només onze poesies exquisides i elegants, de caire popular algunes d'elles, que recorden — i superen — algun assaig de Milà i Fontanals en aquest gènere. Cal remarcar la puresa, correcció i gràcia del llenguatge de Pere Orlandis.

El volum que inclou tres *Novel·letes menorquines* d'Angel Ruiz i Pablo (1865-1927) és, principalment, una bona mostra del parlar menorquí, ric i pintoresc. Els assumptes, ultra això, de les novel·letes són reeixits quadros de costums on l'humorisme és d'una qualitat excel·lent i arriba a moments felicíssims. La nota trista i sentimental contrasta fortament amb el to general de les narracions, sobretot al *Viatge tràgic de l'anno en Xec de S'Uastrà*.

Dues reedicions ha fet la biblioteca *Les Illes d'Or* que completen la seva tasca en el que hem anomenat primer aspecte, que són la de la *Corona poètica que dediquen a la Mare de Déu de Lluch en el cinquantari de la seva coronació pontifícia els poetes de Mallorca*, que fou publicada per primera vegada el 1894, i la de les *Primeres poesies de Costa i Llobera*, que és reedició del volum *Poesies* aparegut el 1885.

La biblioteca *Les Illes d'Or* ha tingut la virtut, amb les esmentades reedicions, de reivindicar l'excel·lència i el nombre de les produccions que integren el ric tresor literari mallorquí, i ha vingut a facilitar-nos edicions d'obres que d'altra manera no hauríem pogut assaborir ni estudiar.

***

Pel que fa a la publicació d'obres literàries d'escriptors mallorquins vivents la biblioteca *Les Illes d'Or* segueix la seva tasca en tots els aspectes; així ens ha ofert prosa literària de tipus novel·lesc amb *La minyona d'un infant orat* de mossèn Llorenç Ribet, que fou escament comentada des d'aquestes mateixes columnes per Josep Maria Capdevila; poesia amb el llibre *Rosada* de Bartomeu Guasp, que petja amb seguretat els camins fressats per l'escola mallorquina; i teatre amb l'edició de *La cançó del mar i un allot de barca*, comèdies d'En Gabriel Cortés.

Dintre del caràcter d'assaig hem de remarcar l'excel·lent estudi tècnic militar del tinent coronal Miquel Ribas de Pina sobre *La conquesta de Mallorca*. Amb una documentació històrica completa i solvent i exercint-hi una crítica aprofundida i severa, i amb un coneixement topogràfic exacte. Ribas de Pina ens ofereix un estudi definitiu de la gesta de Jaume I. Estudis com aquest en manquen per molts fets d'armes de la nostra història.

Finalment, cal remarcar el primer volum de *Cançons populars mallorquines* recollides pel director de la biblioteca En Francesc de B. Moll. Són unes 450 corrandes de temes amorosos ben triades entre el gran nombre que conserva el poble mallorquí; moltes d'elles es conserven o tenen paral·lels en d'altres del Principat i de València; en les mallorquines, tanmateix, observem una plaçidesa que no és ostensible en les d'aquí i més velat el sentit humorístic i xirot que apareix en moltes de valencianes.

***

Després dels deu volums publicats, que són els que esmentem, la biblioteca *Les Illes d'Or* n'annuncia quatre més: els segons volums de les *Cançons populars mallorquines* i de les *Comèdies* de Pere d'A. Penya, un assaig biogràfic de Bartomeu Torres sobre Costa i Llobera, i la *Història de la coneixença geològica de l'illa de Mallorca* de B. Darder Pericás.

Desitgem veure'ls publicats aviat i que la bella biblioteca mallorquina continuï amb el mateix ritme de selecció i cura que ha sempre presentat i que el públic del Principat demostrí per ella més interès del que fins ara ha manifestat.

MARTÍ DE RIQUER

El llibre espanyol a Lisboa

L'exposició del llibre espanyol a Lisboà durà una setmana sencera, i fou particularment notable perquè l'Estat espanyol fa relativament ben poc en favor de la literatura. És clar que el seu cas no és únic, sinó que en aquesta actitud són molts els Estats que se li podrien comparar, els quals no semblen haver-se adonat del mitjà de propaganda que és el paper imprès. Quasi podria dir-se que només són les dictadures, de dreta o d'esquerra, que desenrotllen magistralment tots els mitjans de propaganda, i entre ells el de la literatura. És que, en definitiva,

talunya i de Galícia no ha tingut gairebé cap representació en l'exposició de Lisboa. Era, més que altra cosa, una exposició del llibre castellà. Es podria dir que no era massa fàcil atorgar un gran espai a Catalunya en una exposició de 8.000 volums; però nombroses cases editorials radicades a Catalunya hi prenen part: Araluce, Baudelot, Bosch, Científico-Médica, Casals, Dalmau Carles, Gili, Juventud, Labor, Montaner i Simon, Magister, Marín, Montesó, Pubul, Salvat, Seguí, Seix, Sopena, Usón... A més a més d'aquests editors i dels de Madrid, exposaren algunes cases de Burgos, Santiago, Saragossa, Sevilla, València i Valladolid. Algunes llibreries de Lisboa exposaren obres espanyoles, i àdhuc algunes que no estaven representades en l'exposició.

El cop d'ull de l'exposició era excel·lent, i els magnífics locals del consolat general d'Espanya contribuïren a la seva solemnitat. Ja fou solemne la inauguració, feta per l'ambaixador de la República Espanyola, senyor José Juncal, i en presència del president de la República Portuguesa, el ministre d'Afers estrangers i altres autoritats portugueses. Per la seva banda, l'ambaixada, el consolat general i la representació comercial atengueren molt bé els invitats amb llurs explicacions sobre l'exposició. Per part portuguesa, començant pel mateix president Carmona, cridaven poderosament l'atenció les edicions barates de clàssics, que la producció bibliogràfica portuguesa desconeix.

Una de les coses que donaren més aparença a l'exposició, és que dels llibres gairebé no se'n veia més que la relligadura, excel·lent en la major part dels casos. No hi havia potser una dotzena de llibres que estiguessin oberts. Si es prescindís, doncs, de l'acurada presentació dels llibres exhibits, pot dir-se que l'eficàcia literària de l'exposició ha estat migrada, tant més que, tractant-se d'una exposició i no d'una venda, era impossible adquirir-hi cap obra.

Faltaven completament els representants de la jove literatura. Un volum de García Lorca era una excepció. I també faltava algun escriptor en el comitè. Tampoc no hi havia escriptors entre els vuit conferencians que, en castellà i en portuguès, parlaren durant la setmana de l'exposició davant un públic molt nombros i molt atent.

Els temes de les conferències eren tots de gran interès, encara que els conferencians fossin d'una vàlua no sempre igual. Ens limitarem a esmentar la conferència del senyor Pere Font i Puig, catedràtic de la Universitat de Barcelona, que pronuncià, sense quantilles al davant, un discurs de gran estil, amb trets filosòfico-literaris de molta originalitat i profunditat de pensament. Cas raríssim en una conferència, en acabar l'orador, el públic li demanà que seguís parlant. De tota la setmana del llibre espanyol a Lisboa, l'èxit de la conferència del senyor Font i Puig ha estat el més gran.

W. M. ULLMANN

EPMASE

X P O S I C I O S   A L L O S   O B I L I A R I S   R T I S T I C S   Ò C L O N Ò M I C S

En aquesta EXPOSICIÓ hi trobareu un esplèndid dormitori, un despatx auster, un saló confortable, un agraïent reb-dor, un bonic menjador a un PREU RAONABLE

No oblideu: EPMASE EXPOSICIÓ PALLAROLS PASSEIG DE GRÀCIA, 44

ESTUDI ARTÍSTIC PER A DECORACIONS D'INTERIORS

Cartel d'Eduardo Narbona

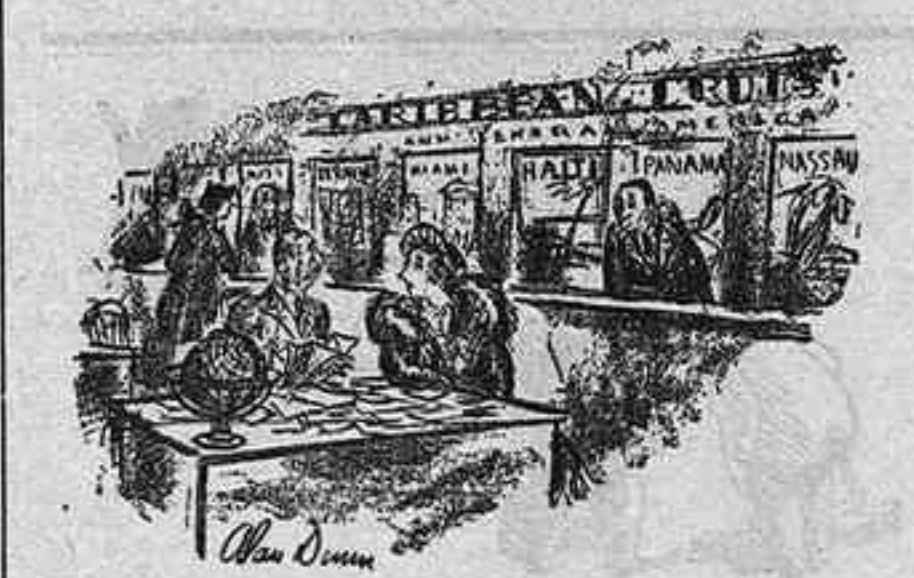
els Estats s'interessen molt poc per la sort de la literatura. L'escriptor, passat l'estret cercle literari al qual està adherit, i que sovint és encara més circumscrit del que es creu, està condemnat a una anonimitat que només en alguns casos és corregida més tard per la història. No és pas precisament un honor per a les noves repúbliques d'Europa no haver canviat, o no haver procurat canviar — en llur majoria — aquest estat de coses.

Almenys per això, actes com l'exposició de llibres de Lisboa mereixen ésser presos en consideració i que se'ls dediqui algun comentari. Per bé que aquestes exposicions no podran donar mai un panorama complet de la vida literària d'un país, si més no, presenten una selecció, que si és feta apropiadament i amb habilitat, pot fer grans serveis.

Prescindint del fet de les restriccions degudes a circumstàncies especials, la situació política de Portugal no permet ni tan solament l'exposició de llibres de tendències polítiques esquerranes, o esquerranes simplement — de manera que per Lisboa corregeix la frase que una part de l'exposició era visible a la frontera —, cal convenir que, en l'essencial, l'organitzador de l'exposició, Ramon Martínez López, complí la seva comesa amb molt d'encert.

Martínez López, catedràtic de l'Institut Espanyol de Lisboa, és originari de Galícia; per això se'n podia esperar un esperit de comprensió de les particularitats de literatures altres que la castellana del territori de la República Espanyola.

Malgrat això, la producció literària de Ca-

—I en aquest viatge circular no passem per cap país on pugui perfeccionar el meu esperanto? (The New Yorker)

Acaba de publicar-se el volum 38

DE LA "Biblioteca Univers" JEROME K. JEROME

Tres homes dins d'una barca (sense comptar-hi el gos)

Administració i venda: **LLIBRERIA CATALONIA** 3, RONDA DE SANT PERE, 3

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

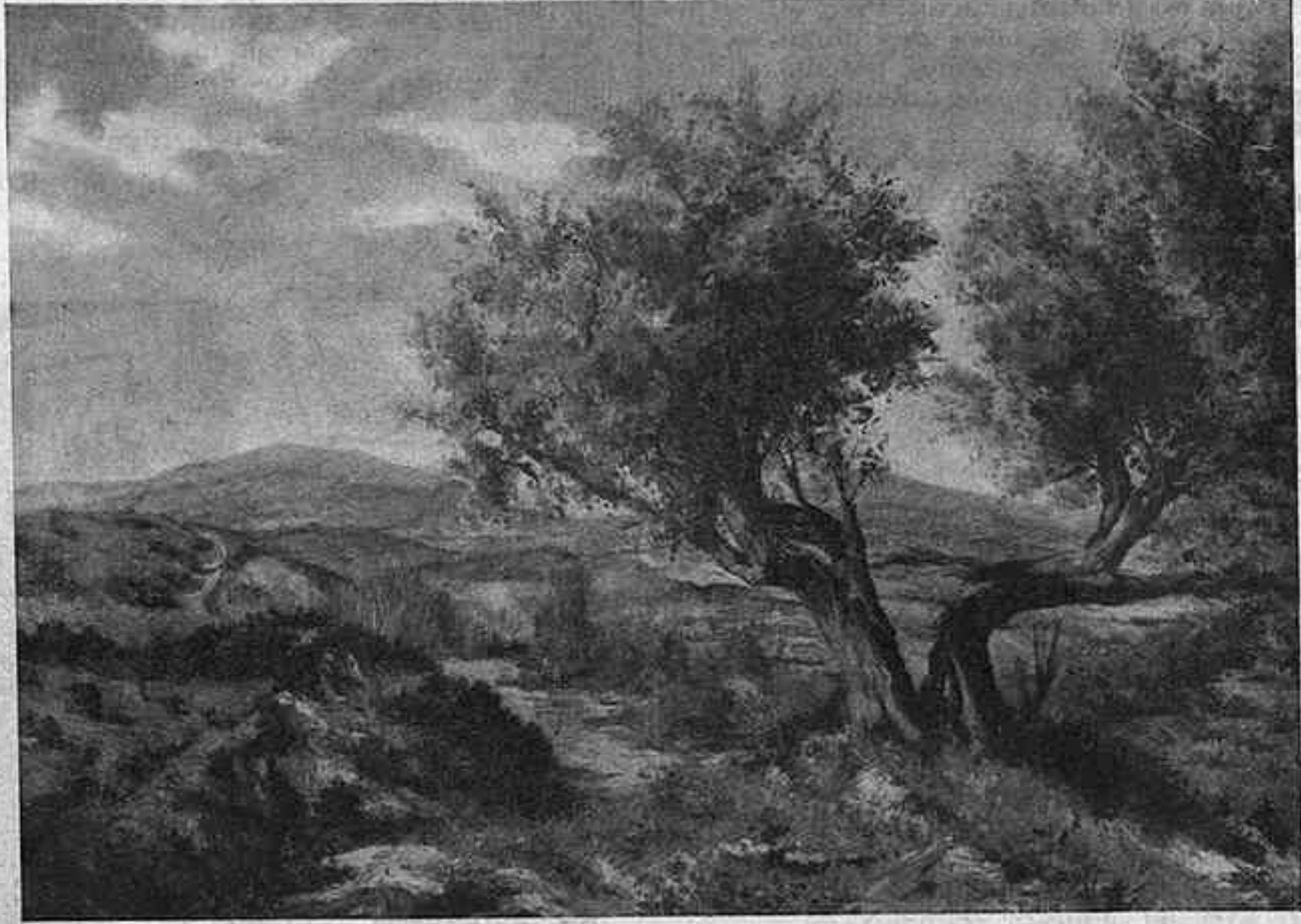
LES ARTS I ELS ARTISTES

Les Exposicions

Pere Nubiola

L'exposició que el doctor Nubiola ha inaugurat a les Galeries Syra és una pura manifestació d'aquests contrastos que il·lustren amb sal i pebre la nostra vida. L'expositor és l'altre jo d'ell que la gent pot imaginar-se. Atret amb una enorme força per les tendres i pels acords d'una paleta subtilment prima, el doctor Nubiola aconseguix donar un calce exacte a la seva sensibilitat

perquè els dos autors darrera la interpretació d'una única naturalesa evidencien que hi caben diversos pols sense la temença de la mútua repulsió. Mombrú és un perfecte paisatgista i Ventosa un altre perfecte paisatgista, que abocats als mateixos horitzons sempre s'acordaran tot i que tiren per carers diversos. Dintre la mateixa essència, Mombrú és el calculador, el subordinat intel·ligent a la memòria vuitcentista, mentre que Ventosa és l'impulsiu, l'acció constant

J. Ventosa — L'Olivera

i fer comprendre la seva manera de veure la pintura. Francament, no reix en altra cosa sinó en aquest mèrit d'expressar sense entrebancs la personalitat. Hem de creure que és precisament això el que vol.

J. Ventosa

L'exposició que Ventosa celebrava l'any passat enmig de la joia general dels amants de la nostra pintura podia servir per a pre-

sentació. El pintor havia defugit les ocasions de donar-se a conèixer públicament en estat de formació. Així, tot i que la qualitat d'aquell esdeveniment fou de la bona, s'ha d'admetre com a presentació. Mancava que Ventosa en l'exposició d'aquesta temporada ratifiqués les bones impressions que aleshores suscità.

Joan Commlerán — La Diagonal

La vintena de teles exposades a La Pinacoteca no són cap extensió de la personalitat de Ventosa de l'altre any. Emparant a l'ombra de la mateixa font ideològica, l'única cosa que de nou podria retreure's és la superior qualitat tècnica, en la qual s'adverteix que la traça s'ha identificat plenament amb la concepció i que li rutila pels viaranyes que l'esperit li imposa per tal de treure partit d'allò minuciós i detallístic que tan reeixidament li complementa l'obra.

Aquest esperit al·ludit recolla fermament, sobre d'una manera molt més esplèndida encara, en l'ideari de Ventosa. El delit de prosseguir l'escola paisatgística autènticament catalana representada per Martí i Alsina. En aquest procés, Ventosa no es troba ben bé sol.

Hi ha també Mombrú que empaïta el mateix argument abandonat des de la mort d'aquells mestres. Aquesta doble coincidència, lluny del que a primer cop d'ull pot semblar, no fa més que enlitar la bellesa de la idea i les seves grans possibilitats;

Planas Dòria

Les dues sales de Can Parés estatgen l'abundantíssima producció de Planas-Dòria, exactament setanta teles. Tota una invitació, doncs, a meditar-les des del punt de vista de l'esforç físic i moral.

El pintor en cap instant no dóna mostres de la fatiga que en algun d'aquells dos estats podria fàcilment suposar-se. Planas Dòria es refresca en cada quadro i en cada una patentitza la seva superba predisposició a captar-ne la simpatia epidèmica, la semblança elemental. No refugiat en els difícils avantatges de la pintura profunda, sinó decididament inclinat a lleugers comentaris sobre l'objectivitat pura, el pintor aconseguix una mitjana bona que és paladeja amb la mateixa satisfacció d'una literatura descriptiva, apta per a lectors l'exigència dels quals no reclami altra cosa que veure-hi clar de primera intenció.

J. Commlerán

El pintor Commlerán es presenta aquesta vegada des de les Galeries Syra com a interpret d'obres menors de remarcable valor.

Commlerán ha transcendit a realitzar uns dibuixos personals, que tot i no arribar a les conquestes de la paleta, sobrepassen de molt la intensitat que hom acostuma a treure de la limitació del procediment.

En ells existeix l'esperit condensat d'un pintor especial que tot ho subordina a la recerca de l'ambient.

Per això en aquests dibuixos no cal buscar la filigrana del preciosista, ni un ofici de dibuixant depurat. Com deiem, és un avant-goût de la seva pintura, en molts casos més reeixit encara que algunes de les teles que Commlerán ha pintat. Alguns dels aspectes urbans que exposa, el retrat de tres nens i uns apunts de dona a la mina de plom, són obres excel·lents que poden representar feliçment la sensibilitat d'aquest jove artista.

ENRICH F. GUAL

PROJECTOR

I Saló de Decoradors Catalans

En estat força avançat les obres d'habilitació que el Foment de les Arts Decoratives realitza en la cúpula i pisos superiors de l'edifici del Coliseum, s'ha pogut ja fixar una data oficial d'inauguració, esdeveniment del qual es valdrà la sudada entitat per a obrir les portes a l'interès públic.

En la segona quinzena del proper mes d'abril quedarà instal·lat en aquell local el Primer Saló d'artistes Decoradors Catalans. Aquest Saló, que, salvant les proporcions, s'inspirarà en la trama que serveix per a muntar els francesos, no solament exposarà un nombre important d'instal·lacions d'interiors elaborats expressament per aquesta manifestació, sinó que estendrà el seu contingut fins a exposar els treballs de tots els oficis d'art col·laboradors i emparentats amb la decoració.

La magnificència amb què les obres es porten a cap és un presagi de la qualitat que els salons adquiriran, prometedors de poder contemplar l'esforç que en el sentit de la serietat s'ha vingut fent a Catalunya en l'art de l'agencament, i prometedors també d'un ampli renaixement per als oficis d'art al nostre país, mereixedors d'aquesta atenció per tal que puguin tornar a fer-se amb aquella seva prestància del segle passat.

Reaparició de la revista «Art»

Després d'un batibull d'ordre diguem-ne interior, afectant les Exposicions de Primavera i la revista Art, s'ha aconseguit endegar ambdues coses.

Per a finals d'aquest mes està anunciada la reaparició de la revista Art dirigida per Josep Maria Junoy. Les notícies que en tenim a hores d'ara, la seva divisió en seccions d'un alt interès artístic general, el nom dels seus col·laboradors, etc., fan creure que la seva nova etapa constituirà un esdeveniment recensionista de primer ordre.

Galerias d'Art

SYRA

PRESENTS D'ART I QUALITAT
BODES, FESTES ONOMÀTIQUES, BATEIGS, ETC.

PERE NUBIOLA (pintura)
JOAN COMELERAN (dibuixos)

Exposició-venda d'una col·lecció de pintura de joves mestres catalans

Diputació, 262 Telèfon 18710

BUSQUETS

MOBLES

OBJECTES D'ART I DE FANTASIA

MARQUES-PUIG (pintura)

J. ROVIRA (pintura)

Passeig de Gràcia, 36

SALA PARÉS

EXPOSICIO I VENDA
D'ANTIGUITATS

FRANCESC D'A PLANAS

DORIA

(pintura)

SALA GASPÀR

Consell de Cent, 323
(entre Rambla de Catalunya i Balneari)

MARCS - GRAVATS - MIRALLS I MOTLLURES

J. MENSA-SALAS

(pintura)

J. PUJOL (pintura)

La Pinacoteca

MARCS I GRAVATS

EXPOSICIO

JOSEP VENTOSA

(pintura)

Passeig de Gràcia, 34

SALA BARCINO

V. GARCIA SIMÓN

MARCS, GRAVATS, MOTLLURES

M. LUISA DAZA

(pintures i dibuixos)

SARABIA (pintura)

Passeig de Gràcia, 19. Tel. 15677

L'EPOCA DELS QUATRE GATS

Dibuixos de Ricard Opisso

Ricard Opisso ara que no fa, com abans, una mena d'exposició setmanal a les planes arnades de L'Esquella, ha adoptat el bon costum de celebrar-ne una, gairebé tots els anys, en una o altra sala d'exposicions barcelonina.

Abans, regirava contínuament les carpetes farcides d'apunts del natural, cercant la documentació que li havia de permetre poder conjuminar una d'aquelles dobles pa-

sense cap mania o preocupació utilitària. Els que coneixen l'ofici saben també perfectament i per experiència, la diferència enorme que hi ha entre fer una cosa pensant que ha d'ésser aplicada, i deixar circular lliurement el llapis damunt el paper, amb llibertat absoluta.

Opisso, que s'havia revelat com un mestre de la composició, es revelà aleshores com un dibuixant sòlid i massís. Els seus dibuixos, diguem-ne d'expositor, tenien un gruix, una força i una solidesa molt superiors als de les composicions publicades abans als setmanaris catalans.

Si, en aquests darrers, Opisso es manifestà com un costumista admirable, en aquells altres palesà que era un dibuixant comparable als millors d'Europa. Aquesta constatació calia fer-la. Ara Opisso ha obert una exposició a can Renard. Està composta per una col·lecció de retrats dels artistes que eren assidus dels Quatre Gats. Jo crec que aquesta exposició, entre les moltes que ha fet Opisso, és la millor de totes.

Tots els dibuixos que hi exposa són bons de bo de bo; algun, per exemple aquell en el qual són representats el pintor Canals i la seva muller, amb un fragment del retrat de Miquel Utrillo damunt els seus caps, té el gruix d'un quadro. Aquell altre en el qual hi ha retratat Ricard Canals, Isidre Nonell, lluint el típic xamberg de l'època, i el pintoresc vestit de montmartróis, és magnífic.

Aquesta exposició de l'Opisso està formada per un conjunt de 37 dibuixos. Ara bé. A cada quadret hi ha representats un o diversos perso-

Canals i Nonell, per Opisso

nats remarcables de l'època. Des del Peius Gener dels grans dies, de quan feia el que en podríem dir de conseller Àulic de Sarah Bernhardt, fins al mateix Opisso, passant pels germans Soto i En Casagemes, el senyor Alexandre Riera, el de les barbes fluvials i l'aire de gran senyor; els germans Reventós, En Picasso, els tres mosqueters Utrillo, Rossinyol i Cases; En Meifrén, l'Anglada i en Mir; l'hostaler i fundador dels Quatre Gats, Pere Romeu, l'home dels putxinel·lis i de les armilles de crocant; En Morera, els Pitxot i el pintor Regovos; en Ricard Canals, Josep Maria Roviralta, i l'incommensurable Manolo, vestit de pinxo i lluint un bigoti molt divertit. Als que el coneixen d'ara, amb el seu aire de rector panxa-content, els farà molta gràcia aquest altre Manolo embogotat, fet un baranda autèntic.

L'exposició és molt bona, ja ho hem dit; la millor de totes. Els dibuixos són esplèndids, i tenen, a més, l'encís imponderable d'evocar una època i un lloc que irradija, arreu del país, una influència decisiva.

Perquè els Quatre Gats no foren solament una pura facècia. Foren—permeteu el terme, malgrat que és una mica macarrònic—un fogar de neguits espirituals. Tots els homes que tenien alguna cosa per dir, però que encara no havien trobat la manera entenedora d'expressar-la; tots els homes que maldaven per a fer-ho, s'hi trobaren, s'hi

Opisso, Soto, Casagemes i Picasso, per Opisso

mitat d'un full de paper Lanson i de fer-les viure, movent-se com si circulessin pel mig del carrer.

Els que tenen nocions de dibuix saben de sobres que una de les modalitats més difícils de l'ofici és la de la composició. Ara bé: ultra això, Opisso donava expressió a les figures; les feia bellugar dins una lògica de conjunt; les movia en un ambient determinat, i el tot era la plasmació d'una escena barcelonina, amurada de vida i de frescor.

A més, les seves composicions eren resoltes amb un estil personal. Els que, com hem dit, coneixen l'ofici, saben prou bé el cúmul de dificultats que cal vèncer abans de reeixir, en una composició d'aquesta mena. El públic profa, que no podia copsar-les, n'esdevenia meravellat d'instint. Entre aquell, Opisso conquistà el sobrenom de «dibuixant de les multituds», i entre els entesos, el de mestre en l'art de la composició.

Una de les èpoques més brillants de la xaruga Esquella fou, justament, aquella durant la qual hi aparegueren, setmana darrera setmana, les seves dobles planes. El públic, els divendres, arrabassava el vell setmanari de les mans dels venedors i el primer que feia era obrir-lo pel mig, per tal de contemplar els dibuixos d'Opisso. Els quiòsques, en penjaven rastelleres pels quiòsques. De seguida es formaven grups que, després de contemplar-les, les comentaven amb elogi.

Opisso fou, durant uns anys, el cronista gràfic més notable de la vida de Barcelona i dels costums barcelonins. Cal dir, però, ara que ve a tomb, que el seu art sempre ha estat marcat per un séc barceloní molt acusat. Aquest ha estat, un dels encants principals dels seus dibuixos.

Quan deixà de publicar dobles planes a L'Esquella esdevingué expositor de sala. També, doncs, les regirava les carpetes plenes. Però si abans ho feia per a trobar un document que volia aprofitar, adaptant-lo a una composició determinada, ara hi cercava l'escena, l'apunt, la composició executades espontàniament davant el model,

aixoplugaren, discutien, o bé anaren a reposar-hi, un cop es sentien cansats momentàniament de lluitar.

Am els anys, tots ells han dit el que volien i la gent els ha entès. Aquells homes, bohemis, alguns d'ells miseriosos, són avui personatges eminents, artistes remarcables. Probablement, alguns d'ells, no haurien arribat a ésser-ho sense el caliu que trobaren aleshores als Quatre Gats.

Opisso, amb la seva exposició, ens ha fet doncs dues ofrenes generoses. La primera, uns dibuixos molt bons. La segona, evocar-nos, millor dit, posar-nos davant els ulls i encendre en el nostre esperit la llum del record d'una època, d'un moment inoblidable de la vida barcelonina, que va donar una empremta formidable a les coses de l'esperit en el nostre país.

Manolo i Mir, per Opisso

JAUME PASSARELL

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

FITO
CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 41
Telèfon 41655

La Música i la Ràdio

UN LLIBRE DE MN. H. ANGLES

«La música a Catalunya fins al segle XIII»

En presentar als lectors de MIRADOR la valuosíssima monografia que H. Anglès dedica a la música del nostre país durant l'Alta Edat mitjana, no voldria que ningú, a començar per ell mateix, es pensés que tracto de fer-ne una recensió extensa. Ni el lloc ni la meua preparació no m'ho permetrien.

en la documentació històrica, sinó també en les obres de l'escultura romànica i gòtica, són de tradició netament mossàrab, i denoten el contacte dels nostres músics amb els del centre d'Espanya. Aquest fet, que pot acoblar-se a altres de similars, demostra ben bé el paper de pont que Catalunya juga

Tres músics que sonen la viola, el llaut i la flauta dolça (Església parroquial de Cardona, segle XV)

Em proposo, simplement, expressar l'admiració i l'optimisme que m'ha produït la lectura d'aquesta obra i desfer, si és possible, l'interès per aquesta mena d'estudis gràcies als quals ens aconsolem, contemplant el lloc altíssim que Catalunya ocupava ara fa alguns segles, de la nostra situació actual tan poc falagüera. Al capdavant, pensem, els catalans d'ara tampoc no devem ésser tan diferents dels d'aleshores que no puguem pensar a recobrar el nostre antic prestigi; i per altra banda, mentre al nostre país es publicuin obres tan serioses com la de Mn. Anglès, la nostra categoria cultural està assegurada: llibres com aquest, tan plens de dades noves, de textos inèdits i de suggestions per a infinits treballs futurs, no poden deixar de figurar a totes les biblioteques del món.

Mossèn Anglès estudia en el seu llibre tota l'evolució de la nostra música, des de l'època visigòtica fins al temps del rei Jaume II, no solament en el seu aspecte litúrgic, sinó també en el profà; no solament en la seva forma vocal, sinó també en la instrumental.

En els primers capítols exposa el desenvolupament de la música litúrgica a Catalunya durant els temps de la dominació visigòtica: les esglésies catalanes, íntimament relacionades amb les de la resta de la

Península, segueixen una marxa paral·lela a la d'aquestes i el *Libellus Oratorium* de Verona, manuscrit que data almenys de començaments del segle VIII i que fou copiat a Tarragona, ho demostra prou bé. Més tard, però, la invasió sarraïna i la forma diferent com es produïu la reconquesta creen entre Catalunya i els països d'Occident de la Península una diferenciació que va creixent a mesura que el temps passa i que les entitats polítiques creades en uns i altres llocs es van consolidant. Catalunya, reconquerida pels francesos, passa a formar part de llur imperi i comença a iniciar-se en llur cultura; la litúrgia visigòtica, per consegüent, comença a ésser substituïda per la *Lex Romana*, i els grans monestirs benedictins de Sant Miquel de Cuixà i de Santa Maria de Ripoll esdevenen els principals focs d'expansió d'aquesta nova litúrgia i, amb ella, de nous tipus de música, que acaba per desterrar gairebé completament els gèneres anteriors, visigòtics o mossàrabs. Ací Mossèn Anglès s'estén llargament sobre els oficis i els noms dels cantors catalans, des del segle X al segle XIII i encara més, sobre els teòrics i els mestres catalans d'aquesta mateixa època, especialment els de l'Escola de Ripoll, on floriren successivament el monjo Gerbert, més tard papa amb el nom de Silvestre II (segle IX), el qual, segons sembla, va aprofitar els seus tres anys d'estada a Catalunya per perfeccionar-se sobre tot en música i matemàtiques, que després ensenyà a Reims; l'abat Oliva (mort després de 1065) i altres. Fa remarcar, aleshores, una important particularitat de la música catalana de l'època; mentre els gèneres, com la litúrgica mateixa, són romans, és a dir, vinguts de França, en canvi els instruments, fàcils d'estudiar no solament

en aquest temps entre els dos tipus de civilització més importants del món: la cristiana, que venia d'Europa, principalment del Migdia de França, i la musulmana del Califat de Còrdova. Per altra part l'estudi dels còdexs catalans i aragonesos d'aquest temps, als quals Mn. Anglès dedica dos capítols, il·lumina altres fets: la unitat litúrgica de Catalunya i Aragó sota la supremacia del metropolità de Tarragona (fins a 1318) queda així reflectida en el moviment musical; el problema de la notació, que es presenta simultàniament en dues formes distintes, l'aquitana i la catalana, resta obert a discussió, però enriquit amb dades noves, i s'aclareix el fet d'expansió del repertori musical, que va des dels monestirs de Moissac i de Sant Marçal de Limoges, passant per Catalunya, fins als de San Juan de la Peña i San Millán de la Cogolla en plena Rioja.

Estudia el fet importantíssim de la polifonia anterior al segle XIV, tal com era practicada a Ripoll i a Tarragona i com és codificada en el manuscrit *Canendi Scientia*, de la Biblioteca de Catalunya, interessant document per a l'estudi de la notació; examina així mateix, en un extens capítol, tot el que fa referència als drames litúrgics, la forma medieval del teatre, i a les epístoles «farcides».

Finalment, dedica uns capítols a la lírica musical profana i al fons musical català del repertori trobadoresc, del qual publica nombrosos textos. Fa remarcar, en general, la coincidència de l'ascensió de la música profana, protegida pels comtes-reis, amb la davallada de la litúrgica, i exposa amplemunt tots els punts de discussió que planteja la transcripció mensurada dels textos trobadorescs.

Enriqueixen l'obra, a part dels índexs i les notes, que són completíssimes, nombrosos gravats que reproduïxen manuscrits o monuments, i una bona col·lecció de transcripcions d'obres de música. L'estil de Mossèn Anglès és senzill, i el seu llenguatge força planer; però de vegades la mateixa complexitat dels problemes que exposa se l'enduïu, i es fa un xic difícil de seguir. Pel que fa a la presentació, és impecable i digna en tot de l'autor i de l'editor, el benemèrit Institut d'Estudis Catalans.

J. PETIT

Notes i comentaris

Exposicions de música

L'exposició d'artistes flamencs que sota el títol *De Van Eyck a Bruegel* acaba de tancar-se i que motivà tres articles a MIRADOR — *Primitius flamencs* — dels nostre col·laborador Albert Junyent, donà també motiu, abans d'ésser clausurada, a un concert de cants sagrats i profans del segle XV franco-flamenc, a càrrec de la societat brussel·lesa Pro Musica Antiqua.

Aquestes músiques, avui solament conegudes d'alguns erudits, són les mateixes que escoltaren els pintors flamencs i llurs contemporanis; en elles pensaven quan pintaven concerts de família o grups d'àngels músics.

Ha estat lloat aquest complement de l'exposició de pintura, car, si amb aquesta hom vol evocar una etapa cultural d'un país, no hi ha raó perquè no acudi a les arts sonores tant com a les plàstiques.

Ja abans de la guerra, a París es volgué fer alguna cosa semblant, i no pas limitant-ho a la música històrica, sinó estenent-ho a l'art contemporani. En efecte, en ocasió del Saló de Tardor, fou proposat d'organitzar, paral·lelament, un Saló musical (i també literari) on fossin presentades obres noves. La idea no prosperà. Algú feu notar que el paral·lelisme no podia ésser complet entre les dues menes d'art. És que, com ha fet notar P.-M. Masson, «des obres plàstiques, creades una vegada per sempre, escapant-se de les servituds de la interpretació i de la durada, s'ofereix d'una manera permanent als admiradors o als curiosos; les arts sonores, al contrari, exigeixen una interpretació, uns intèrprets, unes reunions a hores fixes, una durada invariable d'audiència».

Però, des dels primers assaigs d'aquests diguem-ne Salons musicals, s'ha produït una veritable revolució, que ha desenrotllat incalculablement les possibilitats d'execució de les obres musicals. L'enregistrament mecànic i la reproducció han fet uns tals progressos que ara és perfectament realitzable allò que només vint anys enrera semblava quimèric.

Un «Jueu Errant» per ràdio

Recentment, l'estació París P. P. T. va donar el drama — ja podríem dir ex-famós — *El jueu Errant*, d'Eugène Sue. Els que coneixien el drama, o bé la novel·la dels mateixos autor i títol, devien quedar esverats. I els que no la coneixien no devien entendre res, sobretot cap al final.

En efecte, perquè no es molestessin els oients catòlics, el nom de la Companyia de Jesús havia desaparegut. Tot al més es parlava de la Companyia o de la Societat secreta. Així era possible pensar que el drama es referia als francmaçons o als carbonaris.

Es com si, perquè no es molestin els anglesos, se'ls convertís en atzèques en una obra sobre Joana d'Arc.

L'enregistrament d'emissions

La ràdio estatal francesa ha creat un Centre d'Enregistrament que, a l'estil dels ja instal·lats en altres bandes — parlem de l'estranger —, pot fer grans serveis.

Es cert que el procediment d'enregistrament no és enlloc tan perfecte com fora de desitjar, però així i tot és útil.

Es tracta simplement de conservar, per procediments no pas massa complicats, tota una emissió o part d'ella, cosa, com es pot suposar, preciosa des del punt de vista documental. Així, per exemple, es poden conservar actes polítics, reportatges de carrer, audicions teatrals i d'òpera, etc.

La inscripció d'aquests documents estrictament sonors es fa sobre cinta d'acer, generalment, i també sobre discos de matèries flexibles.

A part del valor documental que això pot tenir, en poseïx un altre d'aplicació immediata: les emissions dedicades a l'estranger i a les colònies, car, per raó de les diferències horàries, caldria que les emissores de ràdio treballassin totes les vint-i-quatre hores del dia si es volgués que tots els oients del planeta poguessin escoltar a les hores normals.

Mauriac i el disc

François Mauriac acaba de publicar al *Temps* unes quantes reflexions d'un amateur de discos. El novel·lista observa com és difícil, en un saló, poder-se lliurar a la música, i com el disc ens retorna al pla de la intimitat. Però...

«Però el perill és de gastar l'encís, és de no poder defensar-se contra la temptació de

desvetllar a tort i a dret la dòcil meravella. El disc ens installa en una familiaritat monstruosa amb l'obra mestra — o, més exactament, amb una interpretació de l'obra mestra —. Potser aquest poder que ens atorga el fono de sentir tan sovint com vulguem allò que només hauria de sentir-se una vegada, viola una llei no escrita del reialme de l'harmonia. L'amateur de discos ho sap; ha experimentat sovint que l'obra enregistrada, a la llarga, perd encís, s'eixarreeix, que el seu perfum secret s'evapora.»

Es una observació exacta. Però el veritable amateur ha de saber disciplinar-se, no abusar, deixar passar temps perquè la música no es gastí i la seva reaudiició tingui tota la frescor.

Les sorpreses de la televisió

Madeleine Apron, en *Beaux-Arts*, ens en parla:

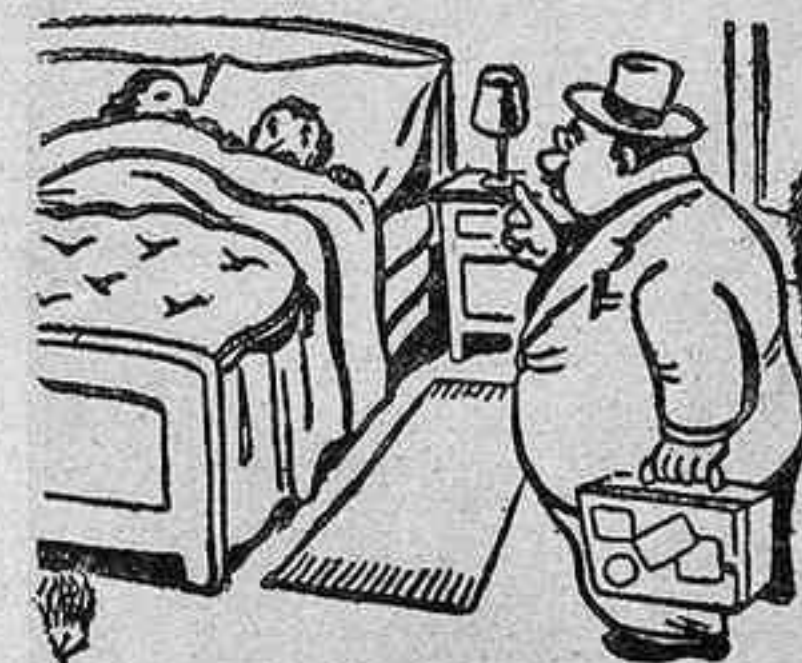
«De seguida remarquem el maquillatge especial de les artistes, els llavis de les quals són pintats de negre, car el vermell i els seus derivats donarien blanc en la retransmissió. Ens diuen, per exemple, que els actors de cabells foscos i ulls negres són particularment buscats per a la televisió. Revenja sobre el cinema, que ha preferit els ulls clars i els cabells rossos... Un detall imprevist: mentre que el film exagera certs defectes (a la pantalla una dona una mica pleneta pot semblar un tupí), la televisió permet d'afinar o d'arrodonir la línia de les vedettes.»

Una crítica

Les estacions franceses emeteren un ràdio-reportatge de l'enterrament de Jordi V, del qual s'ha fet aquesta crítica:

«El speaker ens ha servit, amb una veu cavernosa i un to pompós perfectament ridícul, uns quants tòpics vagues sense cap interès sobre la sortida del seguici de Westminster Hall i sobre l'aspecte de la multitud de Londres. Es tenia la impressió que tot això ja era escrit per endavant. Cap detall pintoresc, cap nota precisa, res més que xerrameca sense color i algunes consideracions d'un pompièrisme consumat. Ens hauria agradat més sentir les campanes, les canonades, la veu de la gentada, la remor de Londres, les tropes en marxa, les músiques. Des d'aquest punt de vista, com des de tots els altres, el reportatge de les honres fúnebres del rei de Bèlgica era infinitament més reeixit.»

Ai las!, a Barcelona no hi ha cap mena de crítica de ràdio. L'únic que s'imprimeix, surt de les mateixes emissores, directament o indirectament.

EL MARIT VERITABLEMENT ENERGIC

—Es la primera vegada, però que sigui l'última!
(Il Settebello, Torí)

HISTORIETA ESCOCESA

—Ahir, a la funció del circ Kryne, va passar una cosa terrible: un acrobata va caure del trapezi i es va esclafar a terra.

—I et van fer pagar un suplement per aquest número fora de programa?

—No.

—Així, què és la cosa terrible?

(Marc Aurelio, Roma)

TREBALLS DOMESTICS

—Maria, ja pot fer el bagul. Per la feina que vostè fa, ja la faré millor jo...

(Vendémiaire, París)

—Quant deu costar aquest model?
—Mil pessetes cada mes i algun regalet de tant en tant.

(Marc Aurelio, Roma)

L'EVASIO

(The Humorist, Londres)

ESTADÍSTICA

Segons els centres oficials nordamericans, el nombre d'aparells receptors instal·lats a l'Amèrica del Nord era, en el moment de tancar l'estadística, de 26.221.784, dels quals més de 25 milions i mig als Estats Units. A Europa, el nombre de receptors no arriba a 23 milions; a Àsia, 2 milions i mig, dels quals corresponen al Japó prop de 2 milions i quart; a Àfrica, 200.000 i a l'Amèrica del Sud, 1 milió i mig.

Subscriu-vos a **MIRADOR**

Ronda de Sant Pere, 3 - Telèfon 22592 - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. _____

que viu a _____

carrei _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**

pel preu fixat de **3'50 ptes. trimestre.**

de _____ de 193 _____

Signatura _____

quando un malestar le quita el sosiego

y perdiendo el buen humor Vd. se siente cansado y decaído, es que su organismo necesita una limpieza interna, para eliminar los residuos tóxicos acumulados, que dificultan su buen funcionamiento. Esta limpieza se la proporcionará el Urodonal que avivará sus energías vitales a modo de ducha interna, y al asegurar la completa desaparición de sus molestias le devolverá el bienestar duradero

URODONAL
regenera los órganos
porque disuelve el ácido úrico

IMPRESOS COSTA
NOU DE LA RAMBLA, 45
BARCELONA